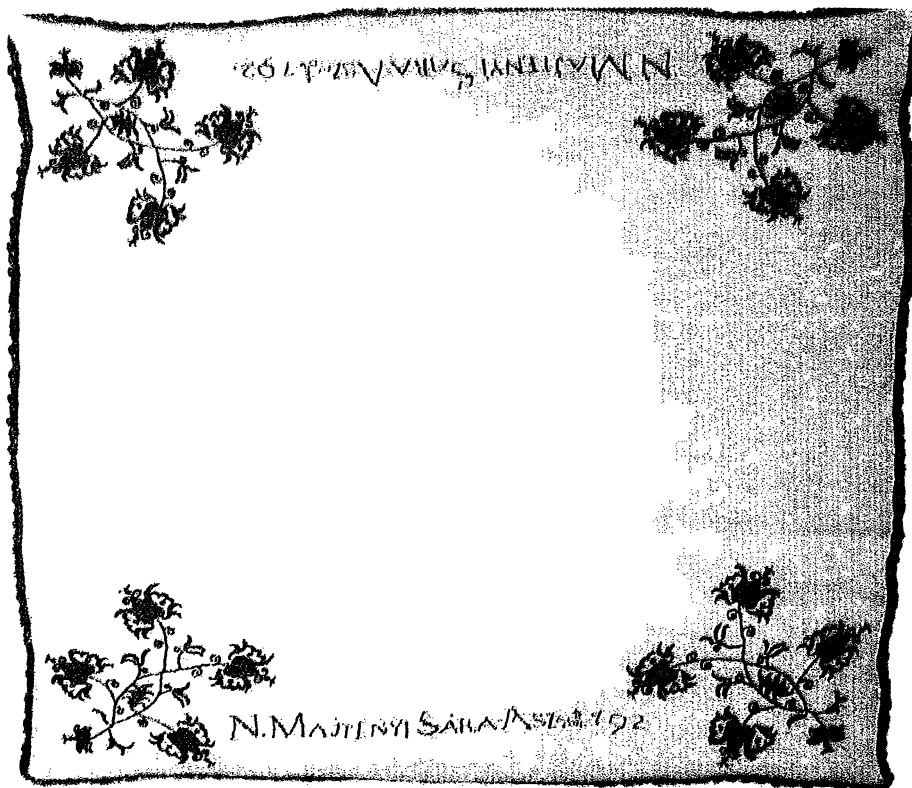


# IGEHIRDETO



Az Erdélyi Református  
Egyházkerület folyóirata



17. századi református úrasztali terítő  
a Szatmári Múzeum Kőlesey-gyűjteményéből

Tizennyolcadik évfolyam  
2007. szeptember

# Tartalom

## Vasárnapi prédikációk

Bak Áron: Sorsunk ellen. Ézsaiás 42,3 .....	395
Ifj. Bende Tamás: Segíts Istenem az igaz útra... Zsoltárok 119,25–30 .....	397
Lüthi, Walter: Áldjad én lelkem az Urat... Zsoltárok 103,1–5 .....	399
Müller Dezső: Angyal szólítja Gedeont. Bírák 6,11–16 .....	402
Szilágyi Róbert: Szenvedés vagy fegyelmezés. Példabeszédek 3,11–12 .....	404

## Prédikáció sákramentumos istentiszteletre

### *Úrvacsorai igehirdetés:*

Dr. Victor János: Családi kör. 1Korinthus 11,25 .....	408
---	-----

## A Genezáret partján

Jerry Bridges: Kegyelem (9.)

Van-e Istennek joga?

Az összehasonlítások kockázata .....	410
Isten ígéretei .....	412

## Alkalmi prédikációk

### *Esketési igehirdetés:*

Szilveszter Aba: Elváltozunk dicsőségről dicsőségre. 2Korinthus 3,18 .....	414
--	-----

### *Temetési igehirdetés:*

Domahidi Béla: Isten kezében. Jelenések 21,4,7 .....	415
Lőrincz István: Emlékezés Walter Lüthire.....	417
Szépfalusi István: Gyermekpresbitérium választása és beiktatása. ....	419

### *Sírkeresztállítás Szászkupton 2006. november 24-én:*

Jenei Tamás: A láthatók és a láthatatlanok. 2Korinthus 4,18 .....	427
---	-----

## Tanulmány a restaurálásról

Horváth Iringó: Régi textíliák az erdélyi református gyülekezetek tulajdonában .....	429
Takács Béla: Református templomok műtárgyainak gondozása.....	431

A címlapon lévő úrasztali terítőt Adela Dobrescu, a Szatmári Múzeum restaurátora újíttotta fel 2000-ben. A felvételt szintén ő készítette.

# Vasárnapi prédikációk

Bak Áron  
Kecset-Kisfalud

## Sorsunk ellen

Alapige: Ézsaiás 42,3  
Bibliaviasítás: 1Korinthus 13,1–13

Mi általánosan elfogadott igazságnak tartjuk azt, hogy a sorsát senki sem kerülheti el. Ez pedig azt jelenti számunkra, hogy a megrepedt nádat el kell törni, el kell dobni, s a füstölő gyertyabelet ki kell oltani. Ezt nevezzük és tartjuk sorsnak, melyet tapasztalunk szerint senki el nem kerülhet. Ez a sors így nagyon kegyetlen valami, könyörtelen, mert azt jelenti, hogy van kezdet, s majd egyszer jön majd a vég. Ez érvényes nemcsak a nagy összefüggésekben, hanem az apróbb dolgokra is. Az ember elkészít magának egy eszközt, egy szerszámot, hogy azzal előre vihesse a maga dolgát. Előállítja, használja, s ahogy megvan annak a kezdete, éppúgy meglesz annak a vége is. Használhatatlanná válik, elkopik, el kell dobni. Ezzel a kegyetlen sors-igazsággal szemben mi tehetetlenek vagyunk, mert hiába próbálunk szembehelyezkedni vele, hiába próbálunk mi ezzel a sorssal ellentétben irgalmasságot gyakorolni, alóla kibújni, ha mások velünk úgyis könyörtelenül elbánnak. Ennyire kegyetlen ez a sors. Egyéni emberek életéről, közösségéről, népekről, országokról is tudjuk azt ezzel a kegyetlen sorssal kapcsolatban, hogy lehet beszélni hatalmas távlatokról, de a lehangoló jelenről is. És tudjuk azt, hogy mennyi árván maradt gyermek van, s hogy hány magára maradt férfinak és nőnek kell magányosan kettős terhet hordoznia a családban. Kegyetlen sors az, hogy van kezdet és van vég, s vele szemben tehetetlenül áll az ember! – Jékely Zoltánnak van egy verse, melynek címe: *Zoltár özönvíz után*. Az árvíz pusztítását írja le. Először azt mutatja be a költő, hogy néz ki a leiszapolt vetés, az áldásnak ígérekző gabona. Hogy rothad el az epertő meg a málnató a sok víztől. Az ember pedig csak jár a sármezőn, „az újrakezdés ősi mámorában” Azzal kezdődik a vers, hogy megkérdezi Istent, hányszor történt ez már, s vezetett-e egyáltalán erről rovást. Mert az embernek nyugalma sincs sem éjjel, sem nappal. Lankad szemlátomást. S lesz valaha? – de nem tehet egyebet, „csupán az égre bámul, s megtörli homlokát levett kalappal” Ez az a sors, amellyel szemben tehetetlenek vagyunk. Próbálunk újrakezdeni, de nem biztos, hogy sikerül-e egyáltalán. Ennek a sorsnak mond teljesen ellent Isten ígéje. Istenről van szó, aki az embertől elfogadott kegyetlen sors igazságával szemben egészen másképpen cselekszik. Azt mondja nekünk az ige először, hogy Isten egészen másképpen gondolkodik és cselekszik, mint az ember. Mi, emberek okosan szoktunk cselekedni. A tetteinket az ésszerűség, a célszerűség jellemzi. Annak fogunk neki, aminek van értelme, s úgy fogunk neki, hogy azt tudjuk is elvégezni. Legyen meg a munkánk eredménye. Ebben a munkánkban, ha valamilyen eszközt használunk, akkor arra vigyázunk, hogy feltétlenül jó legyen, ne akadályozzon a munkánk végzésében. Mert hogyha akadályoz, akkor haszontalannak tűnik és félredobjuk. Mert minket az ésszerűség meg a célszerűség jellemez. Ézsaiás korában nádbotot használtak az emberek. A fiatalok közül azok, akik a tekintélyüket akarták mutatni, az idősek pedig azért, hogy rátámaszkodhassanak. Valamikor a mi korunkban is divatos volt az ilyen sétatálcák. Ilyenformán támaszkodtak akkor nádpálcára az emberek. De ha a nádbot megrepedt, akkor veszélyessé vált, mert a szálkája súlyosan megsebezhetette a rátámaszkodó ember kezét. Sokkal értelmesebb dolog

volt eltörni és eldobni. Akkor nádtollal írtak az emberek, s azt célszerűen meghegyezték, a hegyét behasították, hogy írás közben jól tudjon alkalmazkodni a papíroshoz, de a betű vonalaihoz is. Ha azonban a nádtoll tovább repedt, alkalmatlanná vált az írásra. Elcsúfította a betű vonalait, vagy foltot ejtett a papírra. Ezért eltörték és eldobták. Ugyan-ezek az emberek a mécses világánál írtak. Ha a mécses kanóca az olajból szeméttel telt meg, füstölni kezdett. A füstje csípte a szemet, a korom elmázolta a papírost, s akadályozta a másolót a munkájában, mert nem világított. Ezért kioltották a füstölgő gyertyabelet, s kicserélték a kanócot. Újat tettek a régi helyett. Ez jellemzi az ember munkáját. Mert alkalmas eszközökre van szüksége, az alkalmatlant pedig félre szokta dobni. Így gondolkodik és így cselekszik az ember. Isten azonban egészen másként tesz: a megrepedt nádat nem töri el, a pislogó gyertyabelet nem oltja ki. Mert Isten szerint az, ami jó szolgálatot tett, azt kár félredobni, mert abban benne van a befektetett s a vele végzett munkának az értéke. Az embert, minket tekint így Isten. Nem dob félre akkor sem, ha megrepedt nád és pislogó gyertyabél vagyunk. Egy erdélyi szász író karcolata a testvére gondozására szorult felnőtt emberről szól. Egy életen keresztül, szülei halála után a bátyja gondozta ezt az embert. A bátyja éppen emiatt nem tudott soha megházasodni, mert senki sem vállalta vele az életet, hiszen nemcsak rá, hanem a testvére is gondot kellett volna viselnie. Mikor a bátyja meghalt, teljesen magára maradt ez a gondozásra szorult ember. Mindenki azzal intézte el a kérdést, hogy majd menhelyre kerül. Az emberek ezt tartották természetesnek. Csak egyedül ő nem. Nem akart kiszakadni annak a gyülekezetnek a közösségéből, amelybe beleszületett, amelyben felnőtté vált. Nem akart onnan idegenbe kerülni. Mikor pedig kiderült, hogy ez a repedt nád, ez a füstölgő gyertyabél, ez a gondozásra szorult ember is nagyszerű segítséget jelentett az egyházban, mert a harangozónak segítségére lehetett, akkor alkalmazták, s így teremtetek neki létalapot. Mert Isten másképpen gondolkodik és cselekszik, mint az ember. Az Ő színe előtt nincsen alkalmatlan, hasznavehetetlen, eldobandó ember. Mindenki tudja, látja az értékét és igénybe veszi a maga országának az építésében. Ha mi a sorsnak azt az igazságát tartjuk helyesnek, hogy a repedt nádat el kell törni, akkor Istennel nagyon hamar ellentétbe kerülünk. Mert Ő a repedt nádat nem töri el, s a pislogó gyertyabelet nem oltja ki!

Még azt mondja nekünk az ige, testvéreim, hogy ránk nemcsak az életnek a törvénye érvényes, hanem Istennek a törvénye is. Az élet törvénye az, hogy születünk és meg fogunk halni. Ez alól nem látunk kibúvót. De az élet törvényével szemben azzal vigasztaljuk magunkat, hogy legalább valami jót tudunk véghezvinni. Pedig az az igazság, testvéreim, hogy a bölcső és koporsó között sem tudunk semmilyen maradandót alkotni. Móra Ferenc *Ének a búzamezőkről* című regénye rendkívül szépen tárja ezt elénk. Egy idős tanyasi házaspárról szól, kik az első világháború után kilátástalan helyzetbe kerülnek, mert a fiúk hadifogoly, és nekik, öreg embereknek kell a menyükre meg a gyermekére gondot viselniük. Nincs már elég erejük, hogy ekkora terhet hordozzanak. Később kiderült, hogy a fiuk odaveszett a háborúban, s úgy az öregeknek a reménységük is odalett. Aztán hirtelen fordult a sorsuk, mert fogságból hazakerült s közben özvegyen maradt szomszéd férfi feleségül veszi a menyüket, aki új életet teremt. Így egyszerre lendületet kap minden, aminek nekifognak sikerrel, eredménnyel jár. Majd egyik baleset a másik után következik az életükben, s végül egyedül marad az öreg ember, vele a két kis unokája. A kevés földdel, a kirótt adóval, ismét teljes kilátástalansággal a háború utáni nyomorúságban, azzal a gondolattal, hogy majd belőle is megfelelő búzatermő föld fog válni. Az élet törvénye az, hogy ilyen füstölgő gyertyabél és repedt nád az ember. Ez érvényes az emberre. De nem csak ennyi. Mert másfelől Isten törvénye is érvényes ránk. Szüntelenül hallhatjuk az igéből a jó hírt. Hiszen nemcsak annyi a mi

életünk, amely elmúlik. Nemcsak az élet törvénye érvényes reánk, hanem Istennek a végzése is. Ami azt jelenti, hogy nem vagyunk mi hasznavehetetlenek annak ellenére, hogy repedt nád vagy pislogó gyertyabél vagyunk. Egymás számára lehetünk hasznavehetetlenek, pusztulásra ítélték, de Isten előtt soha. Ő alkotott meg magának, nem dob el magától, mert igénybe akar venni továbbra is. Ezért mondja Ézsaiás az ő próféciájában, hogy nagy irgalommal egybegyűjt. Így jelenti meg igazán a törvényt. Mert ha mi azt tartjuk törvénynek, hogy van kezdet, akkor végnek is kell lennie, akkor nem igazán jelentjük meg a törvényt. De Isten nemcsak megteremtett minket, hanem újjá is teremt bennünket. Isten jelenti meg azt a törvényt igazán, mert nem semmisít meg végleg, hanem megőriz a maga céljaira.

Végül még azt adja tudtunkra az ige, hogy mi bizonyosak lehetünk az ő üdvözítő akarata felől. Ismerve a sors könyörtelenségét, a jó hírre mindjárt felfigyelünk. Jó szívvel vesszük azt, szívesen hallgatjuk, hogy Isten számára nem vagyunk hasznavehetetlenek. Ha szívesen hallgatjuk az ígét, testvéreim, akkor felfigyelünk a jó hírre, akkor Istennek Lelke hitet ébreszt a mi szívünkben, hogy azzal beoltson, hogy odakössön minket Jézus Krisztushoz, hogy minden jótéteményeit magunkhoz kapcsoljuk. Azért, hogy többet ne eméssze fel a mi energiánkat a görcsös aggodalmaskodás, hogy vajon miképpen fogjuk tudni úgy leélni az életünket, hogy annak legyen valamilyen értelme és eredménye. Mert arról van szó, hogy Isten elvégezte felőlünk, hogy nem vet el minket, nem tör össze és nem olt ki bennünket. Egészen biztosak lehetünk Istennek efelől a végzése felől. Egyetlen feladatunk az kell legyen, hogy hálások legyünk Istennek. Úgy, amint halottak a bibliaolvasásból a 1Kor 13 részéből, a szeretet himnuszából. Ennek a gyakorlásával tudjuk meghálálni Istennek, hogy a repedt nádat nem töri el, a pislogó gyertyabelet nem oltja ki. Ámen.

Ifj. Bende Tamás

Csomakörös

## Segíts Istenem az igaz útra...

Alapige: Zsoltárok 119,25–30

Bibliaolvasás: Máté 20

A meghallgatott ige egy őszinte vallomással kezdődik: „Életem a porhoz tapad” Károli így fordítja: „Lelkem a porhoz tapad”.

Vajon mit jelent ez a vallomás? Arra gondolhatunk: a test por. A Szentírás ezt így tanítja: porból lettünk, porrá leszünk. A tapasztalat is igazolja, hogy az a test, amely valamikor élő, eleven volt, a halál után észrevétlenül beleporlad abba a földbe, amely magába fogadta. Hisszük azt, hogy az ember lelke nem anyag, nem a földből vétetett és nem is oda tér vissza. A teremtés történetében ezt lehet olvasni: „Azután megformálta az Úr Isten az embert a föld porából, és élet leheletét lehelte orrába, így lett az ember élőlényé.” Az, ami élőlényé tesz bennünket, isteni eredetű.

A zsoltáros itt azt mondja: az ő isteni eredetű lelke, élete a porhoz tapad. Nagyon egyszerűen ezt ma így mondhatnánk: minden gondolatom a testemre, az anyagiakra irányul. Például a nyári szezonban mindenki a mezőn van. Nincs megállás. Egyik munkát alig végezte el az ember, következik a másik. A templomban egyre kevesebben vagyunk. Nagyon sok ember nem tud erre időt szakítani. Miért? Azért, mert élete a porhoz tapadt. Ez ami az embert a mélybe rántja, a földre húzza. Nem tud lassan semminek örülni, semmiért lelkesedni. Belefárad a sok munkába.

Valami ilyent, hasonlót érezhetett a zsoltáríró, amikor ezt mondta: „életem a porhoz tapad, eleveníts meg igéddel!” Tehát szinte halott vagyok, szinte összevegyültem a porral, de Te eleveníthetsz meg a te igéddel. Igen, az ige az, amiből újból megérthetjük, hogy élőlények, értelmes lények vagyunk. Ezért ne sajnáljuk az időt Isten igéjének olvasására, hallgatására.

A következő mondat így hangzik: „ha dolgaimat elbeszélem, te meghallgatsz.” Ritka az olyan ember, akinek ha kezdünk mesélni, végig tud hallgatni. Ránk sokszor az a jellemző, hogy mindenki mondja a magáét, és senki sem figyel a másikra, mert nem is érdekli a másik ember beszéde. Ebben az igében a zsoltáros azt akarja velünk érzékeltetni: van mindenkinek Atyja a mennyben, akit minden érdekel, ami velünk kapcsolatos. Aki türelmesen meghallgat. Akinek a szíve az én szívemmel egyszerre dobban. Aki várja, hogy elmondjak neki mindent, ami a szívemben van. Bátran merjünk Neki mindent elmondani. Másnak hiába is próbálkozunk elmondani, hisz nem tudna végighallgatni, nem tudna megérteni minket.

A 29. vers első felében ezt kéri a zsoltáros: „Tarts engem távol a hazugok útjától.” A 30. versben pedig ezt mondja: „az igaz utat választottam”

Azt jól tudjuk, hogy Isten útjai nem az ember útjai. Az emberek útjai nagyon sokszor nem becsületes utak. Akinek a lelke, élete a porhoz tapadt, annak egyre több kell az anyagi javakból. És ezért képes hazudni, lopni, csalni, másokat becsapni. Így gazdagodik meg egy bizonyos társadalmi réteg, a másik pedig leszegényedik. Ezt szolgálták a „caritas”-játékok, a bankok ígérte nagy kamatok, majd azok bebuktatása. Ez a zsoltáros szerint a hazugok útja.

Az igaz, hogy csábító ez az út. Nagyon sokan rálépnek. Még többen rá szeretnének lépni, de képtelenek. S csak kevesen vannak, akik nem irigykednek, hanem arra kérik Istent: Uram, látod gyengeségemet, Te tarts távol a hazugok útjától és segíts, hogy az igaz utat válasszam.

Az igaz út pedig Jézus Krisztus. Istent csak Jézus Krisztuson keresztül lehet elérni. Célba érni Jézus Krisztuson keresztül lehet csupán. Becsületesen élni Jézus Krisztus által lehet.

„Döntéseidet magam előtt tartom” – ez az ige utolsó mondata. Nekünk, ha Istennek tetsző életet akarunk élni, akkor Jézus tanításait kell magunk előtt tartanunk. Jézusnak nagyon sok döntése volt. Minden helyzetre meg volt a maga különös, váratlan megoldása. Aki olvassa, hallgatja, aki gondolkodik róla, az előbb-utóbb észreveszi, hogy Jézus minden megoldását a szeretet vezérelte.

Aki szépen, értelmesen akar élni, beszélni és cselekedni, az ezt kell maga előtt tartsa: Jézus miképpen döntött annak idején egy bizonyos helyzetben. S én miként tudok a mostani körülményeim között úgy dönteni, hogy az Ő és az én életem közel kerüljön egymáshoz, hogy ne a porhoz tapadtság legyen ránk jellemző, hanem az Isten igaz útján való járás, mely által felfedezhetjük az élet szépségét és gyönyörűségét.

Adja a minden kegyelemnek Istene, hogy Jézus Krisztus példáját, valamint az Úr döntéseit mindig magunk előtt tudjuk tartani életünk minden napján. Ámen.

## Áldjad én lelkem az Urat...

Alapige: Zsoltárok 103,1–5  
Bibliailvasás: Efézus 1,3–12

### Imádság:

*Urunk, Atyánk, hálát adunk, hogy ma vasárnap van, hogy Te beszélni akarsz velünk. Úgy jöviünk Hozzád, mint szomszédok, üdíts fel minket, nyisd meg fülünket, hogy hallgathassuk igédet. Töltsd meg ajándékaiddal üres kezünket és szívünket. Urunk, mi mind Rád vagyunk utalva. Ha Te nem adsz nekünk, akkor semmink sincs. De Te gazdag Isten vagy mindazok számára, akik Téged segítségül hívnak. Hálát adunk Neked, hogy Te a mi Atyánk vagy, hogy Te meghallgatsz gyermekeid kiáltását. Ámen.*

### Igehirdetés

Kedves Testvéreim! Itt egy ember Istent magasztalja: „Áldjad én lelkem az Urat és egész bensőm (Luther fordítása: ami bennem van) az Ő szent nevét.” Itt Luther a fordításban elnézte azt, ami pedig az eredeti szövegben hangsúlyozottan ott áll: minden. Minden, ami bennem van, dicsérje az Urat. Itt Jézus szavaira gondolhatunk: Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szivedből, teljes lelkedből és teljes erődből. És felebarátodat, mint magadat. Vagy gondolhatunk az ének szavára:

Jöjj, mondjunk hálaszót, hű szájjal és hű szívvel,  
Mert rajtunk itt az Úr nagy csodadolgot művel.

Minden, ami bennem van, dicsérje a Te szent nevedet. Azt is meg kell gondolnunk, hogy ez a huszonegy versből álló zsoltár egyetlen kérést se tartalmaz. Itt minden csupa magasztalás és hála. Bárcsak így tudnánk mi is magasztalni és hálát adni! Azzal az emberrel, aki itt így magasztalja az Istent és hálát ad neki, nyilván történt valami. Mi csak kérhetjük Istent, hogy ezen a vasárnapon a mi életünkben is történjen valami. Úgy, hogy mi is együtt mondhassuk a zsoltárossal, nem pengő ércként vagy zengő cimbalomként, hanem egész bensőnkkel, azok is, akik szomorúak, és azok is, akik fáradtak: „Áldjad én lelkem az Urat és egész bensőm az ő szent nevét.” És most itt egy mély lélegzetvétel után következik egy önbiztatás, ami számunkra igen meglepő. Áldjad én lelkem az Urat és el ne feledkezzél semmi jótéteményéről. El ne feledkezzél! Hisz nagyon gyakran megfigyelhetjük és személyesen megtapasztalhatjuk, hogy különösen a nehéz és fájdalmas dolgok maradnak mélyen beírva az ember emlékezetébe, gondolataiba. Hallgassuk meg csak az idős embereket, amikor ők elkezdenek életükről mesélni. Mennyi mindenem kellett nekik keresztülmenniük! Ahogy egy régi mondás is tartja: ami minket megbántott, az mélyen belénk szántott. A mi emlékeinkben mindig a negatív, a fájdalmas, a csalódást okozó dolgok dominálnak, uralkodnak. Fordítva is igaz: ugyanaz az emlékezet a sok pozitív, örömdolgot könnyen elfelejti. Szeretnék biztatni titeket, hogy mi most szánjunk egy órát arra, hogy mindazon dolgokról elgondolkodjunk, amikért mi is hálával tartozunk Istennek. Hogy ezt adott esetben fel is írjuk magunknak. Ez egy hasznos óra, egy jó időtöltés lenne. Nem fér kétség ahhoz, hogy száz meg ezer okunk lenne arra, hogy hálát adjunk Istennek és Őt magasztaljuk. De különös az, hogy van nekünk egy rejtélyes feledékenységünk, hogy a jó dolgokat elfelejtjük, vagy a tudatalattinkba őrizzük, ezért ez az önbiztatás egyáltalán nem felesleges. Áldjad én lelkem az Urat és el ne feledkezzél, még egyszer mondom, el ne feledkezzél

mindarról a sok jóról, amit az Úr velünk cselekedett. Itt gondolhatunk mindarra a ki-  
váltságra és jó dologra, ami a mi életünkben részünké lehetett. Olyan ajándékokra,  
amiket mi általában nagyra szoktunk értékelni. Itt mindenekelőtt az egészségre és a sza-  
badságra gondolok. Gondoljunk itt azokra, akik már-már a rabszolgaság határát súroló  
terror alatt élnek a totalitárius országokban. Ez is mutatja, hogy nekünk mennyi okunk  
van a hálaadásra. Különösen nekünk, svájciaknak sok okunk van erre. Hogy mi szabad-  
ságban élhetünk. Csak egy példát mondjak: nekünk nem kell félnünk a rendőrségtől. És  
ami az egészséget illeti, egy idős embernek a szavaira gondolok, aki néhány év óta bete-  
gen fekszik egy öregotthonban. Amikor nemrég meglátogattam és megkérdeztem, hogy  
hogyan van, olyan választ adott, amin elcsodálkoztam: csak hálát adhatok, hisz hetven  
éven át egészséges voltam és csak három éve vagyok beteg. Ez a férfi nem felejtette el a  
jót, amit az Úr vele tett. A jótétemények közé tartozik a hivatásunk, a munkánk, a csa-  
lád, a rokonság, az emberségesség a munkahelyen, a szomszédok tisztelete és még sok  
minden más is. Az öregkorban hálát adhatunk a nyugdíjért is, hogy annyi mindent tesz-  
nek értünk, idős emberekért. Erre is kell emlékeznünk. Ha most valóban mindenről  
megemlékeznénk, amiért Istennek hálát adhatunk és Őt magasztalhatjuk, akkor az éjfé-  
l is itt érne bennünket. De még mindezen jóknak a felsorolásával csak a magasztalás és  
hálaadás elején lennénk. Mert az egyetlen jót, a tulajdonképpeni jót, amiért a zsoltáros  
Istent magasztalja, és amiért Neki hálát ad, egy szóval se említettük. Isten ajándékai  
szép gyöngyök, de Jézus az Ő ismert példázatában az igazgyöngyről beszél, az egyet-  
lenről, a legértékesebbéről. A zsoltárban ezen a helyen kettőspont áll, mert most jön a fő  
dolog, a lényeg. Most jön az egyetlen igazgyöngy: „aki megbocsátja minden bűnödét”.  
A bűnbocsánat az Isten első számú jótéteménye. Ezért kell nekünk hálát adni. Mi Isten-  
től semmit se követelhetünk. Nem lehetnek igényeink Istennel szemben. Ha Isten le-  
akarna számolni velünk, akkor mi mindig csődben maradnánk. Isten előtt mi nem állha-  
tunk meg másként, csak bűnösökként, adósokként. És most azt halljuk, hogy Isten ma-  
gára veszi életünk csődjét. Isten Jézus Krisztus keresztyén a mi tartozásunkat elrendezte,  
s ez azt jelenti, hogy a bűnkérdést, amit mi soha nem tudtunk volna megoldani, Ő irgal-  
mas kezébe veszi és megadja nekünk a megoldást. Ezért a meg- és ki nem érdemelt jó-  
téteményért mi soha nem tudjuk Istent eléggé magasztalni és Neki hálát adni. És ha  
most még egyszer feltesszük a kérdést: mi is történt a zsoltárossal, amiért ő egész  
bensejével magasztalja az Urat és hálát ad neki, akkor most, és csak most kapjuk meg  
erre a kérdésre a választ. Vele a csodák csodája történt meg, és ez a bűnbocsánat. Ezért  
olyan nagyszerű az ő magasztalása és hálaadása, mert nincs még egy olyan ragyogó ma-  
gasztalás és hálaadás, mint a bűnbocsánatért mondott hálaadás. „Aki megbocsátja min-  
den bűnödét és meggyógyítja minden betegségedet.” Tehát Isten ott van az Ő kegyel-  
mével a mi betegségeinknél, a mi nyomorúságainknál. Ez nem túlzás. Nyilván nagy me-  
részség ilyet mondani, és mi mégis merjük ezt a zsoltárossal együtt mondani. Azért,  
mert ez az Isten ígérete, ez az Ő szent fogadalma. „Ő meggyógyítja minden betegsé-  
gedet.” Ennyire átfogó az Isten kegyelme. Jézus Krisztusban minden, de valóban minden  
meggyógyulhat. Ő nem csak félig vált meg minket, hanem egészen. Megváltja testünket  
és lelkünket. Ez a hit már most látássá lehet, persze ennek látása sokszor fájdalmasan  
elmarad, de az is az Isten kezében van. De az ígélet akkor is érvényes: Ő meggyógyítja  
minden betegségedet. Mert a betegségek és nyomorúságok csak ideig-óráig valók. Nem  
tartanak örökké. Amióta Krisztus még a halálát is legyőzte, azóta még egy olyan beteg-  
ség is, amit talán halálunkig kell hordoznunk, csak ideig-óráig való. Mivel mi Krisztus-  
ban úgy hiszünk, mint a halál legyőzőjében, merjük vallani: meggyógyítja minden be-  
tegségünket. Ez érvényes még az ún. gyógyíthatatlan rákbetegekre is. Mi abban a Meg-  
váltóban hiszünk, akiről meg van írva: „betegségeinket viselte és fájdalmainkat hordozá,



békességünknek büntetése rajta van és az „Ő sebeivel gyógyulánk meg” Így ezt a mondatot: meggyógyítja minden betegségedet, mi a halálos ágyak mellett is merjük vallani, mert Krisztus húsvétkor elvette a halál hatalmát, és az életet és a halhatatlanságot tette nyilvánvalóvá. Igen, mi ezt a mondatot még a sírok mellett is ki merjük mondani, mert mi hiszünk Krisztus végső győzelmében, amikor halál nem lesz többé, sem fájdalom, sem kiáltás nem lesz többé, mert az elsők elmúltak, amikor az Isten minden könnyet letöröl majd a szemeinkről. Krisztus megváltó cselekedete így lép át minden idői és földrajzi korláton. Mi pedig ezért kapcsolódhatunk be ebbe a nagy mennyei magasztalásba és hálaadásba.

Továbbá azt olvassuk: „Aki megváltja életedet a koporsótól; kegyelemmel és irgalmassággal koronáz meg téged.” Ebben az igében a zsoltáros megmutatja nekünk azokat a fontos dolgokat, amikre ő az életét alapozza, ami neki mindenekelőtt fontos. És ez nem más, mint a kegyelem és irgalmasság. Ez a korona, a legnagyobb, a maximum. Ez teszi fel léte a koronát, ami az életét megkoronázza, és ez nem más, mint a bűnbocsánat megtapasztalása. Ezért az ő magasztalásán és hálaadásán valami ünnepi fény ragyog, ahhoz hasonló, ami akkor is felragyogott, amikor a tékozló fiú hazatért, amikor az Atya visszafogadta őt és azt mondta: együnk és vigadjunk, mert az én fiam meghalt és feltámadott. Igen, itt megérzünk valamit az angyalok ujjongásából, amiről Jézus beszél, s ami akkor hangzik fel a mennyben, amikor a földön egy bűnös ember megtér Istenhez. Itt ragyog ez a korona, és ez a korona nem más, mint a bűnök bocsánata.

És végül még csak egy kérdés: hát Istennek szüksége van a mi magasztalásunkra és hálaadásra? Ennek a világnak az urai rá vannak erre utalva. Szeretik, ha magasztalják őket. Figyelik, hogy mi jelenik meg róluk a sajtóban, tévében. Isten, az Uraknak Ura nincs ilyen elismerésre utalva. Isten tud a mi magasztalásunk és hálaadásunk nélkül is élni. De nekünk, embereknek, teremtményeknek szükségünk van erre. Szükségünk van arra, hogy Istent magasztaljuk és hálaát adjunk neki. A hálaadásnak és magasztalásnak ránk van mély hatása, ez átjár minket lelkünk mélyéig. A technika még nem talált ki olyan fényt, ami a ködöt elűzze. Az Isten magasztalása és a hálaadás azonban olyan erő, ami a bennünk levő ködöt eloszlathatja. A bennünk lévő szomorúság és sötétség megszűnik és mi tudjuk Istent magasztalni és közben hálaadással telik meg a szívünk. Azok az emberek, akik ma is eljönnek az istentiszteletre, ahol énekelnek, prédikálnak, imádkoznak, mind olyan emberek, akik a magasztalásban és hálaadásban új erőt nyernek. Ezek olyan emberek, akik megmaradnak a magasztalásban és hálaadásban, akik még nehéz időkben se keserednek meg, hanem érettek és jóságosak lesznek. Igen, a megtapasztalt bűnbocsánat és az ezért való hálaadás megújító erővé válik számunkra. A zsoltár írója egészen odáig megy, hogy megfiatalodásról beszél, arról, hogy megújul az ifjúságunk. Ismét fiatalnak lenni?! Mint egy sas? Mint egy sportoló, mondanánk mi ezt ma. Ebben az újjászületés csodája van megfogalmazva, amit Jézus Nikodémusnak azon a nevezetes éjszakán felajánlott. Ha valaki újonnan nem születik, nem mehet be az Istennek országába – mondja neki. Ez a megfiatalodásnak a titka, amiről az ószövetségi próféta is beszél: „Elfáradnak az ifjak és meglankadnak, megtántorodnak a legkülönbek is, de akik az Úrban bíznak, erejük megújul, szárnyra kelnek, mint a saskeselyűk, futnak és nem lankadnak meg, járnak és nem fáradnak el.” (Ézs 40,30–31) Ez is túlzásnak tűnik, de mégis valóság. Vannak olyan emberek, akiknél a bűnbocsánat valóságos megfiatalodást jelentett. Itt gondolok egy asszonyra, akit a férje otthagytott egy másik nőért. Ezt ő alig bírta elviselni, rövid idő alatt olyan lett, mint egy aggastyán. Egy félév múlva találkoztam vele, de ekkorra egészen megváltozott. Megkérdeztem tőle, hogy mi történt? Hogy van az, hogy most ilyen jól néz ki? Azt gondoltam, hogy visszajött a férje. De nem jött vissza. Viszont ez az asszony ezt mondta: nekem megbocsátotta az Úr a bűnei-

met és most én is meg tudok bocsátani a férjemnek és békességem van. Ez az a megfiatalodás, amiről itt szó van. Így beszél az, aki megtapasztalta a bűnbocsánatot. Remélem, hogy mindazok, akik itt a mai napon összegyűltek, valamit kapnak ebből az erőből, amit a 103. zsoltár most nekünk kínál. Ezért mondjuk együtt: „áldjad én lelkem az Urat és egész bensőm az ő szent nevét. Áldjad én lelkem az Urat és el ne feledkezzél semmi jótéteményéről. Aki megbocsátja minden bűnödöt, meggyógyítja minden betegségedet, aki megváltja életedet a koporsótól, kegyelemmel és irgalmassággal koronáz meg téged. Aki jóval tölti be ékességedet és megújul a te ifjúságod, mint a sasé.” Ámen.

### Imádság:

*Atyánk, magasztalunk, hogy most süit a Nap, a földi Nap, ami nekünk fényt és meleget ad. De különösen hálát adunk Neked azért a másik Napért, ami soha nem megy alá, a Te világosságodért, ami Jézus Krisztusban lett nyilvánvalóvá. Hadd tapasztaljunk meg valamit ebből a világosságból, ami erősebb minden sötétségnél. Gondolunk most a sok konfirmálóra a gyülekezetekben, hogy ők is megtapasztaljanak valamit abból a világosságból, ami a sötétségben fénylik és amit már semmi sötétség nem győzhet le. Ámen.*

(Walter Lúthi egyik utolsó prédikációja, elhangzott 1982. március 27-én.)

Hangkazettáról fordította  
Lőrincz István

Müller Dezső  
Vámfalu

## Angyal szólítja Gedeont

Alapige: Bírák 6,11–16  
Bibliavetítés: Az apostolok cselekedetei 5,17–29

### I.

Gedeon nevének jelentése favágó, metsző. Izráel bírása volt 1200 körül. Amikor a midianiták megszállták Izráelt, Gedeon igyekezett maradék gabonáját megmenteni. Utána visszavonult a pajtába, hogy összegyűjtött búzáját kicsépelje. Saját életünk is ezzel telik el. Végezzük a munkánkat. Csépeljük a gabonánkat. Kenyeret keresünk családtagjainknak, hogy féltett gyermekeink, házastársunk, öreg szüleink az éhség kelepcéibe soha ne kerüljenek.

Miközben Gedeon szorgalmasan csépelte búzáját a pajtában, egy angyal jelent meg s letelepedett a cserfa alá, ahonnan nemcsak figyelte Gedeon munkáját, hanem meg is szólította őt: „Az Úr veled, erős férfiú!” Gedeon elcsodálkozott az angyal köszöntésén, nem tartotta valóságosnak annak tartalmát. Arra gondolt, hogy olyan sivár helyzetben, amilyenbe ő és népe jutott, az Isten nem lehet jelen. Olyan helyzetben, amelyben dúl a harc s tombol a békételenség, Isten jóságos arca nem tűndökhözhet.

Nekünk, amikor biztos az egzisztenciánk, s amikor zord viharok nem csapnak át rajtunk, olyan természetes, hogy van Isten, s hogy jó hozzánk az Isten. De amikor a betegség, szenvedés, gyász és fájdalom ösvényeibe kerülünk, gyakran kezdünk el mi is ilyenképpen panaszkodni: Ha jó az Isten, ha velünk van az Isten, akkor miért zuhanunk megsebzett madárként a fájdalmak tavába?

## II.

Teremtő Istenünk nem szereti a zúgolódást. Minden panasz repedezett imádság előtte. Végeredményben ezért mondja Gedeonnak: „Menj el ezzel a te erőddel, és megszabadítod Izráelt Midián kezéből.” Érdekes módon, Gedeon nem lelkesedik. Nem bújik ki a bőréből. Nem tartja a megbízatást élete legnagyobb eseményének. Inkább tiltakozik. S mint legkisebb az atyai házban, méltatlannak tartja magát a küldetésre.

Isten kiválasztott szolgálójánál gyakran előfordult az ilyen tiltakozás. Mózes, amikor tudomást szerez arról, hogy Isten őt Egyiptomba küldi Izráel fiainak kiszabadítására – így tiltakozik: „Kicsoda vagyok én, hogy elmenjek a Fáraóhoz és kihozzam az Izráel fiait Egyiptomból?” (2Móz 3,11) Jeremiás próféta, akit mielőtt az anyaméhben megalkott Isten, már ismert, így rimánkodik az Istentől való elhívás áldott pillanataiban: „Ah, ah Uram Isten! Ímé, én nem tudok beszélni; hiszen ifjú vagyok én!” (Jer 1,6) A tiltakozás, a szolgálat nem vállalása szempontjából a legérdekesebb Jónásnak az esete. Az engedetlen próféta, ahelyett, hogy Isten küldő parancsára Ninivébe menne, inkább hajóra száll, csakhogy „elmenekülhessen” Isten parancsa elől.

A seregek Istene nem fogadja el Gedeon érveit. Meggyőző munkát sem alkalmaz irányába. Eszköztárában más lehetőségek is vannak. A maga erejét, segítségét és láthatatlan jelenlétét igéri Gedeonnak. Isten világteremtő, gondviselő ereje által nő ki a csoda Gedeon életében és harcában. Mint egy embert, úgy veri meg Midiánt. Olyan eredményt ér el, mintha Dávidként legyőzte volna Góliátot.

## III.

Istennek emberekben és emberek által munkálkodó ereje évezredekken át megteremtette a maga csodáit. Nem véletlenül harsogott így a krisztusi ige Pál apostol szívében: „Elég néked az én kegyelmem; mert az én erőm erőtlenség által végeztetik el.” (2Kor 12,9) És nem véletlenül búgta havasi kürtként az apostol szája az örökkévaló üzenetet: „Ha az Isten velünk, kicsoda ellenünk?” (Róm 8,31b)

Az Isten erejéből kibuggyanó csodák nemcsak bizonyágtételek forrásai voltak, hanem valóságos vázai lettek az eseményeknek. Melanchthon Luther Márton hűséges munkatársa volt. A ház, ahol született, már nincs meg, de a helyén építettek egy hatalmas épületet, amelyben reformációkori emlékek – könyvtár, ülésterem – kaptak helyet, és van benne egy freskó, amelyen Melanchthon betegen fekszik. A történet szerint Luther elment hozzá látogatóba, és amikor Melanchthon búcsúzni kezdett, ezt mondta neki: „Lehetetlen, hogy most halj meg, mert nem hagyhatsz itt. Benne vagyunk a reformáció nagy munkájában, nekem szükségem van rád.” Azzal hátat fordított neki, kitérte az ablakot, és felemelt kézzel órák hosszat imádkozott. Melanchthon felült és meggyógyult, és még hosszú évekig dolgoztak együtt.

Egyik nagy költőnk ekképpen rimánkodik a csoda után:

Vonj sugaradba, Istenem!  
mint madár a fészkére, szállnék hozzád...  
(Weörs Sándor: *Vonj sugaradba*)

Bárcsak előttünk is fölragyogna Isten ereje, csodás működése, hiszen

„Az Úr csodásan működik,  
De útja rejtve van.”

Ezeknek az Isten által ajándékozott csodáknak a láttán mi sem vonakodhatunk keresztyéni – presbiteri, nőszövetségi, gondnoki, lelkeszi – küldetésünk vállalásától. Hiszen maga az Úr bátorít: „az Úr veled, erős férfiú!” Ámen.

Szilágyi Róbert  
Kolozsvár-Felsőváros

## Szenvedés vagy fegyelmezés

Alapige: Példabeszédek 3,11–12  
Bibliailvasás: Jelenések 3,14–22

### I. Bevezetés

Milyen nagy áldás és ajándék, hogy szeret minket az Úr Isten! Hát nem csodálatos? Minket, porszem embereket. Modern pszichológusok ajánlják kisebbségérzetű embereknek, hogy minden reggel, amikor tükörbe néznek, mondják el többször, ismételve: „Én erős vagyok! Én okos vagyok! Én szép vagyok! Én mindenre képes vagyok! Nekem senki és semmi sem árthat!” És sokan bizonyítják, hogy beválik a módszer. Minden után miért ne lenne elképzelhető, hogy a hívő ember, aki *Isten gyermekeként* él itt a földön, minden reggel a következő mondaná – „Szeret az Úr, nem fogott el irgalma! Minden reggel meg-megújul!” (JSir 3,23) És sokan megélik, hogy beválik ez a módszer, mely több, mint valamilyen pszichés, gyógyító folyamatnak az elindítója – több, mert *élettapasztalat*. Nem ezt tapasztaljátok, hogy mennyire szeret minket Isten? Erőt ad a munkához, megőriz a gonosztól, vezet, tanácsával igazgat, előteremti mindazt, amire testünknek-lelkünknek szüksége van. Elkísér minket hosszú utakra, hogy biztos legyen: megérkezzünk!

Szeret az Úr, mint az apa szereti gyermekét. De akkor miért büntet? Hogyan fér össze Isten szeretete a büntetéssel? Hogyan lehet az, hogy Isten egyszerre kegyelmes Atya és ítélő bíró, aki megbünteti az atyák vétkeit a fiakban, harmad- és negyedíziglen, akik Őt gyűlölik, de irgalmasságot cselekszik ezeríziglen azokkal, akik Őt szeretik és parancsolatait megtartják (SMóz 5,9–10)? Milyen sok keresztyén embernek okoz fejtörést ez a komoly teológiai probléma: szeret, de büntet. Szeret, de megfenyít és dorgál. Nagyon sokszor nehéz ezt így elfogadni, éppen ezért sokan összetörnek, sokaknak összedől a gyenge alapokra épített hitéletük! Gyertek, segítsünk megmagyarázni, megérteni a koporsó mellett álló édesanyának, édesapának, aki gyermekét, szeme fényét olyan korán elveszítette, hogy szereti őt az Úr Isten! „Azért halt meg gyermeked, mert szeret téged az Úr Isten. Azért szólította magához, mert szerette őt!” Magyarázzátok meg hitben testvéreteknek, hogy azért lett földönfutóvá – mindenét elveszítvén, utcára kerülvén –, mert szereti őt az Úr! Azért éhezik 5 gyermekével együtt, mert szereti őt az Úr! Azért szenved gyógyíthatatlan betegségben, mert szereti az Úr Isten! Magyarázzátok meg az egykori gályaraboknak, hogy azért hurcoltattak fogságba, azért szenvedtek annyi bánatalmazást, megaláztatást, mártírhalált hitükért, mert szerette őket az Úr! Ez utóbbiaknak azonban nem kell megmagyarázni, ők megértették: „Azt bünteti, kit szeret, másképp Ő nem is tehet...” (Református Énekeskönyv, 407. ének 1. verse)!

*Szeret és büntet, büntet, mert szeret, mint apa szófogadatlan gyermekeit! Mert szófogadatlanok vagyunk és megérdemeljük. Persze, nagyon nehéz beismerni, hogy mi vagyunk a hibások, mert a fenyegetés, a dorgálás, a büntetés kellemetlen és kényelmetlen. De a Biblia tanításától mindez nem idegen. Különösen a bölcsességirodalomban, a Pél-*

dabeszédek könyvében a fenyítés, a büntetés, a dorgálás által Isten elsősorban szeret – szeretete által nevel, értékes életre vezet és boldoggá tesz. Szeret, nevel és boldoggá tesz! Ugyan már, ez így igaz? Hát boldog az a gyermek, akit megfenyít, megdorgál, ha kell, megbünteti az apa? Mit szölk? Jól nevelté válik-e az a gyermek, akit megfedd, megdorgál, megbünteti az apja, mert megérdemli? Mennyire szeret az az apa, aki szeretetben neveli, fenyíti, dorgálja, bünteti gyermekét? Kérdések, melyekre Isten ígéje válaszol.

## II. A büntetés legalizálása

### 1. Szeretetből – szeretetben

*Minden a szeretettel kezdődött.* Kezdjük mi is így a dorgálás, fenyítés, büntetés értelmének alátámasztását. „Mert akit szeret az Úr, megdorgálja...” vagy ahogy a lekciónban hallottátok: „Akit én szeretek, megfeddem és megfenyítem...” (Jel 3,19a) Isten szeretet, lényegéhez tartozik a szeretet, Ő az igazi szeretet: nem személyválogató, hanem áldozatkész, jóságos, hűséges. Ennek a szeretetnek legnagyobb bizonyítéka a Krisztus kereszthalála. Az Atya egyszülött Fia feláldozta értünk, idegenekért, ellenségekért, mert a bűneset után ilyenek lettünk. Ellenségekből, idegenekből, pártoskodókból pedig barátok, Isten barátai és egymásnak testvérei! Ez a szeretet, ilyen az igazi szeretet, mely csodatételekre képes – ez Isten! *Isten minden tette szeretet!* Ha Istenről hallotok, mindig a szeretet jusson eszetekbe. Ha Istenről kérdeznek titeket, mindig a szeretetről beszéljétek! Mert ezzel mindent elmondtatok. Miért fontos mindezt hinni és tudni a büntetés, fenyítés, dorgálás kapcsán?

a) *Mert egyáltalán nem mindegy, hogy szeretetből történik a fenyítés vagy gyűlöletből!* Mint ahogy egy dolog, hogy szeretettel mondja el az apa szófogadatlán gyermekének: „Most azért büntetlek, mert hibáztál.” Egy dolog, hogy szeretettel szembesíti hibáival, szeretettel dorgálja meg, szeretettel szólítja magához, leülnek és elbeszélgetnek. Mindez egy dolog. És egészen más dolog, ha mindezt gyűlölettel teszi – erőszakosan, durván, gorombán! Mert mit ér vele? Az erőszak erőszakot, a gyűlölet gyűlöletet nemz – a szeretet pedig barátát tudja változtatni még az ellenséget is! A szeretetben fogant fenyítés, dorgálás nevel – jóra nevel. Mert a szeretet mindig megválogatja szavait, tetteit! Megválogatja a „hogyan”, megválogatva mondja el azt, amit fel kell róni. A szeretet megtalálja a megfelelő időt és alkalmat, amikor el kell mondani! Legyünk reálisak: mennyivel boldogabb lenne sok család, s azon belül a gyermekek, ha így történne a fenyítés, dorgálás, büntetés. Mennyivel mások lennének közösségeink, ha így tudnánk fenyíteni – figyelmeztetni és fegyelmeztetni, s ha kell, büntetni!

Kell-e büntetni, dorgálni, fenyíteni és fegyelmeztetni? Ne feledjük: ez a felolvasott ígérés az Úr Istenről szól! Mint sok más ígehely a Szentírásból, ahol arról van szó, hogy Isten él a fegyelmezés, fenyítés, dorgálás jogával – mert tanítania, nevelnie kell, a rosszat rombolnia, a jót pedig építenie. Tehát kell! Hogy nekünk kell-e? Ez már egészen más kérdés. Figyeljétek meg: emberekként gondolkozva a fenyítés, dorgálás, büntetés kellemetlen. Mindig kellemetlen, nem hiába hangsúlyozzák ma már egyre többen, hogy nem szabad a gyermeket megfeddni, megdorgálni, megszidni. Vigyázat: nem ütésről, verésről, bántalmazásról van szó! És csodálkozunk, hogy egyre nagyobb a kultúrátlanság, műveletlenség, illetve rohamosan nő a kiskorúak körében a bűnözés. Csodálkozunk, hogy számos iskolában és egyetemen ma már egyre nehezebb a tanárnak az órát megtartania a káosz miatt. A tanárnak a diákokat nem szabad megdorgálnia, megfenyítenie, de bezzeg a diáknak már szabad megdorgálnia, megfenyegetnie a tanárt?! Tény-

leg igaz, hogy amit nem sikerült a szülőknek 7 év alatt otthon gyerekének megtanítania, nagyon nehéz lesz a tanárnak, tanítónak, nevelőnek pótolnia.

Pillanat: hirtelen emberközi kapcsolatokról hallunk, s ezeken belül a szeretet és a büntetés érvényesüléséről, de hát az igeversekben Isten fenyítéséről van szó. Tényleg Istenről, de emberközelségben: az apa és a fiú kapcsolatában kiabázolva. Valóban, Isten nem ember, de nagyon emberközeli, hogy megértsük. És higgyétek el, hogy Isten tud fenyíteni és dorgálni! Mert szeret, mert törődik velünk, mert fontosak vagyunk Neki, mert nem mindegy, hogy mi lesz gyermekeivel! Az életet adónak sohasem mindegy, hogy mi lesz az övéivel.

**b) Az Úr Isten jól megválogatja módszereit, mert mindenki megkapja azt, amit érdemel!** A nagyravágyót, a telhetetlent, a kapzsiszt azzal, hogy sohasem lesz elég, mindig egyre több fog kellene neki. Ezért a többért elveszíti egészségét, békességét, nyugalmát, s a végén nem marad semmivel és senkivel. Ezért kell tanulni a fenyítésből, büntetésből, amíg nem késő. A kevélyt megalázza, a gögöst földig tiporja. Jó lenne, ha tanulnának a büntetésből. Az emberi test és lélek, a Szentlélek templomának rombolóját, pusztítóját pedig betegségekkel sújtja. Jó lenne, ha tanulna az ilyen Isten dorgálásából addig, amíg a gyógyítható betegség gyógyíthatatlanná válik!

Isten fenyítésének, büntetésének a következményei: veszteségek, betegségek, kín, fájdalom, gyötrődés, nyomorúság, földönfutás, halál – mindezek egyetlen cél érdekében –, hogy tanuljunk és megmaradjunk! Nagyon nehéz ezekben Isten szeretetét látni! Milyen nehéz összeegyeztetni a szeretetet a büntetéssel, főleg akkor, amikor kegyetlen a büntetés! Kedves testvéreim, érzitek, hogy az előbbi példákban egy logikus emberi felvezetés volt: bűn-büntetés, szófogatatlanság-dorgálás, pártütés-fenyítés. Ebben a sorrendben. De minden bizonnyal azt is megtapasztaltátok, megéltétek, hogy nem mindig így van a mindennapi életben! Az istenfélőt, a rendszeresen templomba járó, az imádkozót is megfenyíti, megdorgálja, megbünteti az Úr. Sokszor kegyetlenül, mert a szeretett társnak az elvesztése, legyen az hitvestárs vagy gyermek, kegyetlen próba. Életre szóló betegséggel küszködő társnak a fájdalma és könnyei is kegyetlenek. És ebben az esetben gyakori a kérdés: miért? Vajon a bibliai Jóbot, az istenfélőt, az igazat, miért büntette oly kegyetlenül az Úr? Miért? *Mert azt bünteti, kit szeret!* És szeret, személyválogatás nélkül, hívót és hitetlent, pogányt és vámszedőt, farizeust és paráznát. Egy igazi édesanya sem tesz különbséget szófogatatlan gyermekei között, egy igazi édesanya ugyanolyan szeretettel szereti az egészségest és a beteget, az életre képest és a segítségre szorultat! Hát nem örvendtek, hogy ennyire szeret minket az Úr Isten?

## 2. Fegyelem és figyelem

Másodszorban pedig két figyelmeztetésnek lehettünk fültanúi: ha az Úr szeretetből, szeretetben fenyít, dorgál, akkor ne utáld meg fenyítését és ne und meg dorgálását! Utálat és unalom a fenyítés kapcsán – melyik lép fel hamarabb, melyik később, nem is fontos. A lényeg az, hogy egyiknek se adjunk helyet! *Ha valamit többször ismételnek vagy állandóan mondanak, fennáll a veszélye annak, hogy megelégedjünk:* megunjuk és megutáljuk. Ilyen az ember. Ilyenkor mindig eszembe jut gyerekkorom csintalansága és szófogatatlansága. A szülők nyilvánvalóan dorgáltak, fegyelmeztek és fenyítettek, meg is büntettek – megérdemeltem. Tízszer is elmondták, hogy „fiam, ne tedd ezt és azt, vigyázz, társaságban hogyan viselkedsz, ne vedd el a másét, ne verekedj, ne beszélj csúnyán, mert baj lesz!”! Ők mondták, én csak hallgattam, s aztán következett a dorgálás! Aztán megint mondták, húszszor is mondták, de én csak hallgattam – fenyítés, fegyelmezés, büntetés. Valószínűleg, nem én voltam az egyedüli gyermek, aki ezt így megtapasztalta. Hogy untam-e vagy utáltam? Igen, sokszor! De most nem bánom, sőt örven-

dek. És ígérem, hogy majd én is így fogom ezt tenni. Ha kell, százszor is elmondok egy intést gyerekeimnek, s ha szófogadatlanok megdorgálnom, megfenyítem és megbüntetem őket! De mindig szeretettel és szeretetben! Miért? Mert egy szülőnek nem mindegy, hogy mi lesz a gyermekéből!

*Aki megunja az Úr fenyítését, elvész – legyen az egyén vagy közösség!* Vannak szomorú példák is. Olyan hiába mondták a szülők: „Fiam, ne keveredj gonosz társaságba – mert jó erkölcsöt megrontanak gonosz társaságok!” (1Kor 15,33) A gyerek nem figyelt az intésre. Olyan hiába dorgálták meg a szülők egyszer, kétszer, háromszor – nem tanult a fenyítésből. A gonosz társaság pedig felemésztette őt. Olyan sokszor mondta az Úr Izráel népének, hogy „ne legyenek néked idegen isteneid én előttem...” (5Móz 5,7), de a nép nem hallgatott az Úr szavára. Hiába dorgálta meg őket, hiába büntette meg őket az egyiptomi fogsággal, a pusztai vándorlással, a filiszteusok többszörös támadásával. A nép nem tanult a büntetésből! És mi lett a vége? A babiloni fogság. Aki megunja és megutálja az Úr fenyítését, dorgálását: elvész!

S minden bizonnyal a dorgálás és a fenyítés gyakoriságában még van valami: Isten kitaró a büntetésben! Miért? Mert visszaeső bűnösök vagyunk. Elkövetünk egy hibát, megdorgál, még egyszer elkövetjük ugyanazt a hibát, ismét megdorgál, s ez így folytatódik. Tudjátok, hogy egy igazi családban a nevelés egész életen át tart. Mert a szülő mindig nevelő marad, s a felnőtté, szülővé vált gyerek mindig tanuló marad. Isten családjában is egy egész életen át tart a nevelés, s ezen belül a fenyítés, dorgálás, intés – szeretettel. Az Úr pedig kitaró: hajlandó tízszer, százszor, ezerszer is megbüntetni, hogy tanuljunk – hogy megmentse (kimentse) lelkünket a kárhozatból! Nem csodálatos, hogy ennyire és így szeret minket az Úr Isten?

### III. Befejezés

Kedves testvéreim, mindezek után mit tehetünk? *Isten gyermekeként fogadjuk el Istennek szeretetben fogant, szeretetből végzett intését, dorgálását, fenyítését, büntetését, és tanuljunk belőle!* Milyen érzés lenne a családban idegenként élni? Elhagyatottként? Milyen érzés lenne a családban árvának lenni? Amikor minden mindegy! Amikor a szülőt nem érdekli, hogy mi történik gyerekével: eszik vagy nem eszik, tanul vagy nem tanul, boldog vagy boldogtalan, hibázik vagy nem hibázik. Ebben az esetben sikamlós talajra lép és végül elvész a gyermek! Azt is hallottam, van olyan szülő, aki azzal rója le szülői kötelességét, nevelői munkáját (mert ennyire foglalt), hogy reggelenként 50 lejt nyom gyereke zsebébe, s a következő reggelig elbúcsúzik tőle. Ha én gyermek lennék, akkor nem ezt a pénzt választanám, hanem megkövetelném az ölelést, a simogatást, a beszélgetést, és elfogadnám a dorgálást, fenyítést, fegyelmezést, büntetést. *A többletet!* Miként elfogadjuk Istentől is a többletet, mert javunkra és üdvösségünkre szolgál!

Egyedül csak Őt illesse a dicséret és dicsőség, hogy Neki nem mindegy! Hogy törődik velünk, nevel minket. Megdorgál és megfenyít, megbüntet, mert szeret! Mi pedig adjunk hálát szüntelen, hogy ennyire és így szeret! Ámen.

# Prédikáció sákramentumos istentiszteletre

## Úrvacsorai igehirdetés

Dr. Victor János

### Családi kör\*

*minekutána vacsorált volna*  
1Kor 11,25

Az úri szent vacsora megértéséhez szükséges azt is mindig emlékezetünkben tartanunk, hogy nem hiába nevezzük vacsorának. Az jut kifejezésre ebben az elnevezésben, hogy ez a sákramentum mélységesen meghitt, bensőségesen családias együttléte Krisztus híveinek.

Amikor Ő először osztotta szét tanítványai között a kenyeret és a bort az Ő testének és vérének képében, nem templomi csarnokok fényes ünnepélyességében, nem valami előre bejelentett és elkészített szertartásos találkozásban voltak együtt, hanem – vacsoránál. Igaz, hogy nem közönséges vacsora volt, hanem páska-vacsora, amely körül csodálatos, szent emlékek áhítata lebegett. De maga az a tény is nagyon jelentős, hogy az Egyiptomból való szabadulás örömmünnepét éppen vacsorával szokták megülni. Megvoltak a zsidó húsvétnek is a nyilvános istentiszteletei, nagy ünneplő sokaság fölvonulásával megtartott szertartásai. De ami az egész páska-hetének a szíve, az ünneplésnek a csúcspontja volt, az családok körében, magánházak esti csöndjében, a páskavacsorán játszódtott le. Minden háznak a feje háza népével folytatott beszélgetésben itt elevenítette fel legélénkebben az Egyiptomból való kiszabadulás emlékeit, amikor a megölt báránynak a vére eltérítette az ősök küszöbétől a halál angyalát és amikor olyan hirtelen nyíltak meg előttük a rabság házának kapui, hogy csak kovásztalanul – keletlenül – fogyaszthatták el kenyerüket. Ezek az emlékek azért forrasztották össze olyan szorosan Izrael népét, mert minden családot külön is szent közösségbe forrasztottak egybe a húsvéti vacsorán. És a páskavacsorának ez a családias jellege hozzátapadt az Újszövetség szent vendégségéhez is. Hiszen a szereztetésének története világosan mutatja, hogy ha az úri szent vacsora kibontakozott is a páskavacsora kereteiből és annak csak széthullott, erejüket vesztett emléktöredékeit hagyta reánk, mégis abból nőtt ki.

A vacsora az az alkalom, ahol a család a legigazabb család. Napközben máskor is találkozhatnak tagjai a közös asztal körül, de akkor még mindig csak átmenetileg. Együtt vannak, hogy újra szétoszoljanak. Még előttük van a munkás nap, egészében vagy részben. Várja őket a közös tűzhelytől, kit erre, kit arra. Egész napon át mindenki csak részben a családjának a tagja. Jórészben máshova tartozik, ahova a világbeli kötelességei és fáradalmai kötik. De este mindez már a hátuk mögött van. Kívül hagytuk napi küzdelmeinket, amelyek annyira összefűznek más, idegen emberekkel, és átadhatjuk magunkat egészen, a leszálló este nyugalomában, annak a közösségnek, amely mégis legközelebb áll a szívünkhöz. Ilyenkor szóhoz jutnak a legbensőbb ügyeink, amelyekhez idegeneknek nincsen semmi közük.

Ilyenkor átéljük az életnek olyan örömeit, amelyek kárpótolnak a napközben, kint a világ harcaiban kapott sebeinkért. Amikor a koszorús költő megrajzolja a „családi kör” derűs boldogságát, mely olyan, mint zajgó tenger közepette egy sziget elzárt világának

---

\* A szerző *A szentek szentjében* című kötetéből.



virágos szépsége, nem választhat más alkalmat, amibe leírását belekapcsolja, mint a család estjét, amikor már „ki-ki nyugalomba” térhet és vacsorához ül a ház apraja-nagyja.

Bele tudjuk-e élni magunkat a családi közösségnek ebbe az elcsendesült, meghitt hangulatába? Enélkül nincs igazi úri szent vacsora!

Nap nap után az élet mindnyájunkat összekapcsol olyanokkal, akiknek nem otthonuk az Isten háza. Nem vonhatjuk ki magunkat a világ ezerféle összefüggésének hálózataiból. Együtt kell dolgoznunk egész életünkön át mindenféle földi feladataink végzésében hitetlenekkel, közömbösekkel, vakhitűekkel, gúnyolódókkal! És alázatosan be kell vallanunk, hogy néha olyan szorosra fűződik a világgal való ez a fajta közösségünk, hogy az ő vétkeiben mi is vétkesekkel leszünk, ránk is tapad az ő tisztátalansága és minket is foglyul ejt az ő hiábavalósága!

De most mindezt a hátunk mögé vetjük. Itt nem akárkikkel vagyunk együtt, hanem a mi atyánkfiaival egyazon irgalmas mennyei Atya megváltott gyermekeivel.

Ott kint nem értik meg azt, ami szívünk legbensőbb öröme. Idegenek között idegekként forgolódunk. De itt egymás között vagyunk. Itt szemébe nézhetünk egymásnak és megértjük, hogy mindnyájunk szívében ugyanaz az élet dobog. Itt elővehetjük azt, ami másokat nem érdekel, de ami nekünk a legfontosabb és legszentebb az egész világon. Itt ráborulhatunk arra az atyai szívre, amelyből örök életünk és diadalmas reménységünk fakad, és elrebegetjük boldog hálánkat azért, hogy nála minden bűnünkre van bocsánat és minden betegségünkre van gyógyulás. Itt együtt emlékezünk meg a mi üdvünkre megtörtetett testről és kiontatott vérről...

Az Isten szerelmének karjai ölelnek itt körül, hogy testvéri örömben egyeknek érezzük magunkat, ha kint a világban megannyi ellentét választana is el. És az otthonnak örök békessége simogatja meg homlokunkat, ha mégoly lázas is az odakint átélt harcainktól.

Jertek hát, ti megfáradtak és megterheltek! Jézus vacsorához hív! Pihenjete meg és örvendezetek, ti, Istennek házanépe! Ámen.

# A Genezáret partján

Lelkipásztorok lelkigondozói rovata<sup>\*</sup>

Jerry Bridges: *Kegyelem* (9.)

## Az összehasonlítások kockázata

Még egy fontos leckét meg kell tanulnunk a nagylelkű gazda példázatából. Isten nemcsak nagylelkű, de mindenható is. Tehát joga van felfüggeszteni áldásait, ahogyan akarja. Jézus nagyon világosan kijelenti Istennek ezt a kiváltságát a gazda kérdésével: „Hát nem szabad nekem azt tennem a javaimmal, amit akarok?” (Mt 20,15)

Folyamatosan látunk magunk körül olyan hívőket, akik Istentől „több áldást kaptak”, mint mi. Néhányuknak több lelki ajándéka van, mások kis erőbefektetéssel is mindig előbbre jutnak, míg megint másoknak látszólag kevesebb problémája vagy gondja van, és így tovább. Valószínűleg egyikünk sem mentes a kísértéstől, hogy megirigyeljük valakinek az áldásait, és titokban zsörtölődjünk Istennel, vagy egyenesen égbekiáltó igazságtalansággal vádoljuk, hogy másnak többet adott valamilyen módon, mint nekünk.

Mégis Istennek, mindenható lévén, joga van eldönteni, hogy mindnyájunkat úgy áldjon meg, ahogy akar. Gondolkodjunk el Pál apostol következő szavain:

*Ugyan ki vagy te, ember, hogy perbe szállsz az Istennel? Mondhatja-e alkotójának az alkotás: „Miért formáltál engem ilyenre?” Nincs-e hatalma a fazekasnak az agyagon, hogy ugyanabból az agyagból az egyik edényt díszessé, a másikat pedig közönségesse formálja? (Róm 9,20–21)*

Függetlenül attól, hogyan értelmezzük Pál tanítását, nem tekinthetünk el a versben lefektetett alapelvtől: Isten szuverén. És szuverenitása az élet minden területére kiterjed. Isten mint Teremtőnk, jogosult arra, hogy mindnyájunkat különböző fizikai és észbeli tulajdonságokkal ruházzon fel, adjon nekünk vérmérsékleti jellemzőket és természetes képességeket. Ahhoz is joga van, hogy különböző lelki ajándékokat adjon. Nemcsak meg van ehhez a joga, de ezt nyilvánvalóan gyakorolja is. Nem teremtettünk egyenlőnek, és nem is adatnak nekünk azonos esélyek életünk folyamán. Mindnyájunknak megvannak a maga sajátos körülményei – néhány embernek sokkal kedvezőbbek, mint másoknak. Mivel Isten egyikünknek sem tartozik elszámolással, szabadon dönthet afelől, hogy ki az, akit jobban megáld másoknál. Joga van eldönteni, mit tegyen áldásaival.

Isten korlátlan uralmánál fogva nemcsak azt dönti el, hogy hogyan és milyen mértékben áld meg bennünket, de gyakran áld meg olyanokat, akik a mi véleményünk szerint teljesen méltatlanok rá. Meglehetősen nagy erővel mutatja ezt be Jézus, amikor felidézi az Ószövetség eseményeit a Lk 4,25–27-ben:

*Igazán mondom néktek, hogy sok özvegyasszony élt Izráelben Illés napjaiban, amikor bezárult az ég három esztendőre és hat hónapra, úgyhogy nagy éhínség lett azon az egész vidéken, de egyikükhöz sem küldetett Illés, csak a Szidónhoz tartozó Sareptába egy özvegyasszonyhoz.*

<sup>\*</sup> Ezt a sorozatot a presbiterképzésben is felhasználhatjuk

Lukács leírja, hogy „amikor ezt hallották, a zsinagógában mindenki megtelt haraggal” Miért gerjedtek ezek a Jézust hallgató zsidók olyan böszült haragra, hogy a 29. vers leírása szerint meg akarták ölni? Mert az özvegy és Naámán gyűlölt pogányok voltak. A zsidók véleménye szerint ezek az emberek voltak a legméltatlanabbak. Válaszuk tehát az volt: „Hogyan áldhatta meg Isten azokat a pogány kutyákat jobban az arra sokkal méltóbb zsidóknál?”

Tény az, hogy Isten *tényleg* megáldotta azt a két pogányt, míg választott népe mellett elhaladt. A sareptai özvegy és a szíriai Naámán jobban megérdemelték, mint bárki Izráelben? Egyáltalán nem. A gyógyulás ószövetségi leírása inkább azt tükrözi, hogy Naámán dühével és fennhéjázásával *nagyon is méltatlan* volt. Isten gyakran megáld olyan embereket, akik véleményünk szerint meglehetősen méltatlanok. Hiszen éppen erről szól a kegyelem, mert mindannyian méltatlanok vagyunk.

Örvendezünk Isten nagylelkűségének mindaddig, amíg önmagunk, családunk vagy barátaink felé irányul. De hogy érezzük magunkat, ha valaki, akiről mi úgy ítéljük meg, hogy nem érdemli meg, mégis áldást kap Istentől? Irigykedünk, mert Isten nagylelkű volt az illető iránt? Ugyanaz az indulat önt el bennünket, mint a példázatban szereplő munkásokat, hogy mi „az egész nap terhét hordoztuk, és szenvedtünk a hőségtől”, és mások mégis több áldást kapnak, mint mi?

Az egész napot végigdolgozó munkások nem azért zúgolódtak, mert túl kevés fizetést kaptak, hanem mert az arra kevésbé érdemes munkások is annyit kaptak, mint ők. Az „A”-val jutalmazott diákok a példázat modern változatában nem azért dühödtek fel, mert csak „A”-t kaptak, hanem mert néhány méltatlan diák ugyanazt az értékelést kapta, mint ők (lásd az előző részletet).

A keresztyén élet valósága azonban az, hogy Isten királyságában nincsenek „A” osztályzatot érdemlő diákok. Néhányan engedelmesebbek, mint mások, de egyikünk sem éri el az „A” fokozatot. Senki sem szeretné azt kapni, amit tulajdonképpen megérdemel. Mindannyian kegyelmet akarunk, de nem tudunk neki örülni mindaddig, amíg az összehasonlítás lelkülete él bennünk.

William Arnot (1808–1875) néhány gondolata segítséget adhat az összehasonlítás kockázatának megértéséhez. A következőket írja:

*Figyeljük meg a munkások két csoportját, ahogy egyenként hazafelé veszik útjukat azon az estén. Ami a zsebükben lévő pénz mennyiségét illeti, mindannyian egyenlők: de ami a lelkükben lévő megelégedettség »mennyiségét« illeti, itt már nagyok a különbségek. Az utolsó munkások mindegyikének zsebében egy dénár lapul, a szívükben pedig örömteli hála: jutalmuk ennek megfelelően tehát egy dénár és még annál is több. Az első munkások ezzel szemben szintén egy dénárral a zsebükben ballagnak, mindent aláaknázó elégedetlenséggel a lelkükben: jutalmuk ennek megfelelően kevesebb, mint egy dénár.*

Arnot véleménye szerint ebben az értelemben „lesznek az utolsókból elsők és az elsőkből utolsó”. (Mt 20,16) Az utolsóként megfogadott munkás lett az „első”, mivel egynapi bért kapott és megelégedettséget, míg az elsőként alkalmazottból lett az „utolsó”, elégedetlensége miatt.

Bár nyilvánvalóan jó ez a megfigyelés az élet dolgaival kapcsolatban, mégis Jézus két állítását a Mt 19,30 és a Mt 20,16-ból kicsit másként értelmezem. Hiszem, hogy Jézus hangsúlyozza Isten mindenekfelett való jogát, hogy az Ő jó tetszése szerint felfüggesztheti áldásait. Nem hiszem, hogy az az állítás, amely szerint „így lesznek az utolsókból elsők és az elsőkből utolsó”, abszolút értelemben értelmezhető, mintha mindig

ez lenne a helyzet. Gyakran nincs látható összefüggés aközött, amit valaki látszólag „megérdemel” és aközött, amit kap. Ne felejtjük el, hogy az egész példázat célja, hogy válaszoljon Péter apostol viselkedésére, amelyet R. C. H. Lenski így fogalmaz meg: „Minél többet *teszünk* mi, mi annál többet *érdemlünk*, Isten annál többel tartozik nekünk.”

Ha előbbre akarunk jutni a kegyelem útján, el kell fogadnunk, hogy Isten korlátlan úr, visszatarthatja nagylelkű áldásait, és nem tartozik nekünk magyarázattal, ha cselekedetei nem esnek egybe a mi érdemrendszerünkkel. Valójában Pál ezt mondja: „Ó, Isten gazdagságának, bölcsességének és ismeretének mélysége! Milyen megfoghatatlanok az ő ítéletei, és milyen kikutathatatlanok az ő útjai! Ugyan ki értette meg az Úr szándékát, vagy ki lett az ő tanácsadója?” (Róm 11,33–34)

Semmi alapunk nincs tehát a zúgolódásra Isten velünk való bánásmódja miatt. Ő soha nem lesz nekünk lekötelezve, így bármikor mondhatja: „Barátom, nem cselekszem veled igazságtalanul.” (Mt 20,13) Ugyanakkor megtartja magának a jogot, hogy mindnyájunkat különbözőképpen kezeljen, kiárasztva áldását úgy, ahogyan neki tetszik. A gazda szavaival élve, Isten azt mondja nekünk: „Hát nem szabad-e nekem azt tennem a javaimmal, amit akarok? Vagy a te szemed azért gonosz, mert én jó vagyok?” (15. v.)

## Isten ígéretei

Tény az, hogy Isten nagylelkű és nagyvonalú minden gyermekéhez. A példázat nemcsak arra tanít bennünket, hogy Isten korlátlan uralmából adódóan felfüggesztheti kegyelmét, kegyelemmel teli nagylelkűségéről sokkal többet mond. A Biblia tele van Isten ígéreteivel, hogy gondoskodni fog lelki és testi szükségünkről, és soha nem hagy el bennünket, békességet ad a nehéz helyzetekben, hogy minden körülményből jót fog kihozni a számunkra, és végül pedig biztonságban hazaérkezünk a dicsőségbe. *Egyetlen ígéret sem függ ezek közül a mi teljesítményünktől.* Mindegyik Isten, Jézus Krisztuson keresztül nekünk adott kegyelmétől függ.

Pál apostol írja: „Mert valahány ígérete van Istennek, azokra őbenne van az igen, és ezért őbenne van az ámen is, az Isten dicsőségére általunk.” (2Kor 1,20) Mit ért azon Pál, hogy Isten minden ígérete Krisztusban lett „igen”?

Először is: Krisztus messiási küldetése az összes ószövetségi ígéret személyhez kötődő beteljesedése, ami a Megváltó és eljövendő Királyt illeti. Philip Hughes így fogalmaz:

*Krisztusban van az Igen, a hatalmas megerősítő igenlés Isten minden ígéretére. Ő a megváltás szava, amely Isten által miérettünk emeltetett fel, »ahogyan kijelentette [...] szent prófétái által örök időktől fogva« (Lk 1,70). Őbenne mindaz, »ami meg van írva [...] a Mózes törvényében, a próféták könyvében és a zsoltárokbán«, eléri teljességét (Lk 24,44). A szövetségkötésre vonatkozó, Ábrahámnak és magvának szóló ígérek az Ő egyetlen személyében lettek valósággá (Gal 3,16).*

Túl azon, hogy Ő a valóságos beteljesedése minden rá vonatkozó ígéretnek, Krisztus az a méltó alap, amelyen Isten minden egyéb ígérete is áll. Kálvin János a 2Kor 1,2-re vonatkozó magyarázatában a következőket írja:

„Isten valamennyi ígérete egyedül Krisztustól függ. Ez egy fontos kijelentés, hitünk egyik alaptétele. Ugyanakkor függ egy másik alapelvtől is – egyedül Krisztusban lehetséges, hogy Isten, az Atya kegyelmesen lehajolt hozzánk. Az Ő ígéretei a bizonyítékai a felénk gyakorolt atyai jóakaratának. Ebből következik, hogy az ígérek egyedül Krisz-

tusban teljeseznek be... Másrészt, mi képtelenek vagyunk megszerezni Isten ígéreteit mindaddig, amíg bocsánatot nem kapunk bűneinkre Jézus Krisztus által.”

Gondolkodj el azon, hogy melyek most a legnagyobb szükségeid, mind lelki, mind hétköznapi értelemben! Amikor Isten elé viszed ezeket a szükségeidet, milyen megfontolásra hivatkozol, ha imáid meghallgatását kéred: lelki fegyelmezettségedre, engedelmességedre, áldozataidra a maguk tökéletlenségében, vagy Jézus érhetetlen és tökéletes érdemére? Ha feltettük a kérdést, meg is kell válaszolni, ugye?

Nem akarok semmilyen lelki fegyelmezettséget, odaszánást vagy áldozatot becsmélalni. A kegyelem világában mindezeknek helye van. De soha nem támaszkodhatunk rájuk, mint érdemszerzőkre, várva, hogy Isten megáld vagy válaszol imádságunkra. Luther Márton az 5Móz 8,17–18 magyarázatában olyan áldásokról beszél, amelyeket „néha cselekedeteinken keresztül kapunk meg, máskor cselekedetek nélkül, de soha nem a cselekedeteinkért; mivel Isten mindig meg nem érdemelt kegyelméből adja.”

Bárcsak megtanulnánk egész életünkkel megpihenni Jézus Krisztus érdemén a sajátunk helyett, akkor megtanulnánk a kegyelem általi életet is a verejték helyett!

## A halál és a császár

Az osztrák császárokat az ősi spanyol szokás szerint temették el a bécsi kapucinusok templomában. A temetésen részt vettek az ország előkelőségei, hogy a halott császárnak megadják a végtisztességet. A temetési szertartás végeztével levitték a koporsót a kriptába, melynek ajtaja mindaddig zárva volt. Az udvarmester a koporsó előtt lépkedett és megzörgette az ajtót. A kapu mögül fölhangzott az egyik kapucinus atya kérdése:

– Ki kopogtat?

Az udvarmester így válaszolt:

– Méltóságos császárunk apostoli fönsége.

Erre a kapucinus atya azt felelte:

– Nem ismerem.

Egy újabb kopogtatás törte meg a csendet.

Újra fölhangzott a kérdés:

– Ki kopogtat?

Az udvarmester válaszolt:

– Ausztria–Magyarország császára.

Lassan jött a válasz:

– Ilyet se ismerek...

Jött a harmadik kopogtatás és az ezt követő újabb kérdés:

– Ki kopogtat?

– Hazánk atyja, az igazság védelmezője, az erények jutalmazója.

– Nem ismerem – hangzott a könnyörtelen válasz.

Az utolsó kopogtatás és kérdés után így válaszolt az udvarmester:

– Egy szegény bűnös kopogtat.

Erre aztán megnyíltak a kriptá kapui és fölcsendült a kapucinus atya szava:

– Bejöhetsz!

Így temették el hosszú évszázadokon át a Habsburg-uralkodókat, akiket a halál megfosztott minden címüktől és hatalmuktól. Mert semmit sem hoztunk magunkkal és semmit se vihétünk el. Nemhiába nevezik a halált nagy rablónak, aki kiveszi kezünkől a mulandó, földi értékeket.

# Alkalmi prédikációk

## Esketési igehirdetés

Szilveszter Aba

### Elváltozunk dicsőségről dicsőségre

Alapige: 2Korinthus 3,18

Kedves ifjú pár! Kedves testvéreim!

Útravalót vártok, hiszen útra indultok. Erről szól ma minden: jókívánságok, ajándékozások, tanácsok. Isten színe elé jöttetek esküt tenni, és Ő ma is többet akar adni nektek, mint amire számítottatok. A jókívánságok elhalkulnak, az ajándékok megfakulnak, a tanácsok nem mindig válnak be. Isten biztos útravalót kínál, nem csak tarisznyába való, hanem életre szóló feladatot is, ehhez a feladathoz pedig az Ő segítségét.

Igénkből először azt halljuk ki üzenetképpen: meg kell tanulnunk azt mondani: „mi” Ezért határozottatok el magatokat a házassági szövetségre, mert ezután nem az „én” a fontos, hanem a „te” és a „mi”. Ezt szeretnétek, eggyé lenni Isten parancsa szerint, családdá válni, amely magáról ezt mondja boldogan: „mi”. Nem könnyű kimondani. Vagy csak kimondani könnyű, hiszen a szavak mögött ott kell lennie az aranyfedezetnek: az istenfélő ember családi életének.

Ahhoz, hogy kimondhassátok „mi”, szükség van közös célokra, közös álmokra, de közös reménységre és alázatra is. Felolvasott ígénkben Pál apostol az egész gyülekezetéről, de az Újszövetség egész népéről is ezt mondja: „mi”. Mondhatja, mert ott van mögötte az aranyfedezet: mindnyájan az Úrra nézünk, tőle várjuk a segítséget, tőle várjuk az útmutatást. Ott van a közös reménység és alázat, amely lehetségessé teszi a szeretetet és a megbocsátást. Csodálatos kép ez, amikor a nagy család, a gyülekezet együtt tud Krisztusra nézni, Bibliát olvasni, üzenetet kapni belőle. „Mindnyájan” oda nézünk, mondja az apostol, és ez akkor lesz igazzá, ha egyenként, családonként oda tudunk tekinteni. Ennek a képnek az ellenkezőjét már vallásórás korotokból ismeritek, mégis szólnunk kell róla. Az első emberpár a bűn következtében nem tudta azt mondani, hogy „mi”, hanem csak egymásra mutogatni: az asszony adta, azért ettem... és ez a láncolat nem szakad meg magától. A házasságban sem. Csak rejtőzködéshez, bizalmatlansághoz, egymásra mutogatáshoz vezet. Magunktól nem tudunk ebből a csapdából kimászni. Ezért csodálatos az ige, amely ma üzeni: szabad másként élni. Szabad és lehet boldogan azt mondani „mi”, nem mutogatni, nem hibát keresni, hanem ugyanarra a Krisztusra nézni. Nézzetünk rá, fedetlen arccal szemlélhetjük és követhetjük Őt, aki „maga az út, az igazság és élet”, a ti számotokra is.

Ezen a közös úton tapasztalhatjátok és élhetitek meg azt a csodálatos ajándékot, hogy Isten egybeszerkeszti életeteket. Két külön életet, amely összetalálkozik az Ő akaratából, és amelyben az öröm mellett most ott lehet a félelem is: változnom kell. Ezt a félelmet is el akarja oszlatni az ige, amikor azt mondja: „ugyanazon ábrázatra elváltozunk”. Nem egymás képére és hasonlatosságra akarjuk a másikat alakítani, hanem mindketten együtt szeretnénk Isten képére és hasonlatosságára teremtett emberek lenni. Ez mindig feladat, és sohasem adottság. Ennek a feladatnak a teljesítése közben teljese-

dik ki az emberi élet, a ti életetek is. Az állandó változásban Isten arcára ismertek egymásban, mert előtte együtt láttátok őt Jézus Krisztusban.

Isten Lelkének ajándéka ez. Útravaló a házaselethez, hivatás és feladat, amely teljessé teheti életeteket. Ez a Lélek tesz bizonyosságot ma, a ti lelketekkel együtt (amely hiszem, hogy ott lesz eskütök minden szavában), hogy Isten fiai vagytok, így egymásnak tagjai, kiegészítői, hűséges segítőitársai. Segít benneteket abban, hogy egymásról és a gyülekezetéről mindig így tehessetek bizonyosságot: Mi az Úrra nézünk, az Ő képére elváltozunk, dicsőségére élünk! Ámen.

## Temetési igehirdetés

Domahidi Béla  
Mezőbergenye

### Isten kezében

Alapige: Jelenések 21,4.7

Egy kisgyermek halála, a ti kis fiatok idejekorán történt távozása döbbenetes módon mutatja azt, hogy életünknek, evilági létünknek vannak fájdalmas titkai, nagy megpróbáltatásai, amiket nem tudunk sem megérteni, sem megmagyarázni, csak Istentől kapott erővel elhordozni. „Kezemet a szájamra teszem és ...nem szólok”, mondja a szenvedések súlya alatt megtört Jób (Jób 39,37–38), kifejezve az Isten akaratába való belenyugvás mellett a maga tehetetlenségét is. Igaz, milyen sokszor hallottátok és mondtátok ki ti magatok is mostanában, ugyanezt a gyötrő tehetetlenséget beismerve, átélve: nem tudjuk.

Ideje van a sírásnak – ideje a hallgatásnak, olvassuk a Prédikátor könyvének 3. részében. A sírás és hallgatás ideje ez... Álljunk most sírásunkkal és hallgatásunkkal – elnémulásunkkal, minden erőtlenségünkkel – a mindenható Isten elé, hogy ő szólja az életnek beszédét nekünk. Kiáltsa bele megdöbbenéseitekbe, szaggató fájdalmatokba, önmarcangoló kétségeitekbe nemcsak azt az ígét, melyet Ézsaiás prófétának fennhangon kellett a nép tudtára adni, hogy „minden test fű, és minden szépsége, mint a mező virága” (mennyire törékeny virág volt ez a kis élet is!), hanem annak folytatását is, hogy „Istenünk beszéde mindörökre megmarad” (Ézs 40,6.8), Krisztus szózatát is: „jőjjetek énhozzám mindnyájan, akik megfáradtatok és megterheltettek” (Mt 11,28), Pál apostol biztatását is: „a mi országunk mennyekben van, honnét a megtartó Úr Jézus Krisztust is várjuk” (Fil 3,20).

Itt van előttünk egy kis koporsó, benne csendesen, már-már azt mondanánk, édesen pihen gyülekezetünk legfiatalabb tagja. Negyven napot élt ezen a földön. Amennyire szívszorongatóan kevés ez az alig hat hét, olyan vigasztaló is az, hogy ez a negyven nap Krisztus Urunkra utal, Rá emlékeztet minket. Megváltónk negyven napig böjtölt-imádkozott érettünk, ugyanannyit maradt testben övéivel feltámadása után. A Krisztus napjai... Nemrégiben hallottuk egyik prédikációban, hogy mi Krisztus jelenlétében, az ő idejében élünk. Tőle semmi és senki el nem szakíthat (egymástól igen!), sem élet, sem halál. Vigasztalást, életet keresve egyedül Rá tekinthetünk. Sem északról, sem délről, sem keletről, sem nyugatról nem remélhetünk minden bajunkra való, igazi segítséget, végső, komoly betegség esetén az orvostudománytól vagy emberi tapasztalattól sem, csak felülről. Drága szülők, testvér, nagyszülők, amiképpen Isten ismeri igazán szívetek

keserűségét, mi csak sejtünk abból valamit, úgy Ő az, aki megvigasztalhat, megerősít, bizalomban tovább vezet titeket Szentlelke által.

A titkok az Úréi, a mi Istenünkéi, olvassuk a 5Móz 29. részében. Ezzel együtt azt is valljuk, hogy a mi egész életünk, születésünktől, sőt fogantatásunktól kezdve, minden érthetlenségével, fájó talányával a teremő Isten kezében van. Kedves édesapa, azt mondtad a tegnap, hogy kisfiatok megkeresztelése után valamiképpen megnyugodtál, mert elfogadtad, hogy hirtelen a halál árnyékába került élete Isten hatalmában van. Valójában mindannyiunk élete ott van, mégpedig teljességgel, de csak a halálra nézve kényszerülünk igazán arra, hogy ezt belássuk, el is fogadjuk. Amíg egészségesek vagyunk, jól vannak szeretteink, úgy gondoljuk: sok mindent meg tudunk tenni egymásért. Ti nemcsak sokat, de emberileg mindent megtettetek, a melltetetek álló család, az orvosok hasonlóképpen. A gyülekezet is páratlan együttérzéssel vett körül. Sokat imádkoztunk értetek. Isten válasza ez volt: magamhoz veszem őt.

Azt olvassuk, hogy a mi életünk (halálunkban is) el van rejtve a Krisztusban (Kol 3,3), és hogy amikor nyilvánvalóvá lesz, hogy mivé leszünk, hasonlókká leszünk őhozá (1Jn 3,2). Számptalan dolog megfeyjthetetlen rejtély marad számunkra itt ezen a világon (hitünk bizonyágtétele is akadozik sokszor), de egyszer majd minden az Ő világoáágának, dicsőségeének fényébe kerül. Sorsunk hit által már e földi létben Krisztushoz kötődik, és semmi nem ér minket, ami előbb az Ő szívét ne érintené.

Krisztusról így jövendői Ézsaiás próféta: egy gyermek születik nekünk, fiú adatik nekünk. Azért kellett neki megszületnie, hogy nekünk és gyermekeinknek Benne legyen megváltásunk, üdvösségünk. Ennek a gyermeknek, ennek a fiúnak is, akit nagy szeretettel, hálás örömmel vártatok, fogadtatok. Hisszük azt, hogy Isten mindannyiunkat (gyermekeinket is beleértve) mindenkinél jobban, örökkévaló szeretettel szeret szent Fiában. (Jer 31,3) Ismerős Jézus tanítása: engedjétek hozzám jönni a gyermekeket, és ne tiltsátok őket, mert ilyeneké az Isten országa. Ez azt jelentette számotokra: el kellett engedjétek kicsinyetek kezét, le kellett tegyétek életét, vissza kellett adjátok őt Annak, akiéi vagyunk mindannyian „életünkben és halálunkban”, hogy e földi világot szinte meg sem ismerve Isten mennyei országának lehessen tagja.

Tudom, hogy szívetekben, éppen a bánat nehéz terhe miatt, ott van mégis a gyötrő kérdés: akkor miért adta őt Isten. Jób is sokat viaskodik nagy veszteségében ezzel a kérdéssel. „Miért is hoztál ki engem anyámnak méhéből?” „Lettem volna, mintha nem is voltam volna.” (Jób 10,18–19) Végül a kétkedés eme mélységéből eljut a bátor hitvallásig: „mert én tudom, hogy az én Megváltóm él”. (Jób 19,25)

„Igen, Atyám, mert így kedves előttem, öröm vagy bánat ér, akármi gyász,

Kezed megáld mosolyt, borút vagy könnyet, s a lelkem békén, csendben Rád vi-gyáz.”

Felvetődik talán a bűnösség dilemmája is, ahogy a János 9. részében a tanítványok megkérdik Jézust: ki vétkezett, ez-é, vagy ennek szülei.

Testvéreim, emberi módon szólok: lehet-é ártatlanabb teremtményt elképzelni, mint ez a kisgyermek, aki szinte sírásával sem zavart senkit, akinek angyali tisztaságú arcán, kedves mosolyában romlatlan jóság tükröződött. Ugyanakkor tudjuk, hogy Krisztus óta nem büntetés és ítélet alatt élünk, hiszen Benne van a mi váltságunk az ő vére által, Ő elhordozta minden álnokságunkat, minden elébe vitt bűnünk megbocsáttatik.

Sem ez, sem azok, feleli Jézus, hanem hogy nyilvánvalókká legyenek az Isten dolgai. Ott gyógyulás történt, itt Isten másként határozott. Nem tudhatjuk, mitől mentette meg őt Isten.



A Máté 11,25-ben olvassuk: Isten elrejtette tervét a bölcsek és értelmesekek elől, a kisdedeknek pedig kijelentette. Titeket gyógyítani akar vigasztalásával, életnek, üdvösségnek reménységével.

Erről hallottunk alapigénken: Isten eltöröl minden könnyet. Mert ennek a földi életnek könnye, kínja van. Szenvedések között visz utunk.

Igaz, nincs gyöngédebb pillanat a szülő és gyermek kapcsolatában, mint mikor az édesapa vagy édesanya szeretettel, megértő együttérzéssel letörli síró gyermeke könnyeit? Isten így ölel magához. Hisszük, már itt szárítgatja könnyeinket, de az ő országában végleg eltörli, teljesen elveszi bánatunkat.

A halál nem lesz többé... Legszorongatóbb félelmünk, legnagyobb nyomorúságunk, legmélyebb bánatunk oka a halál. A Szentírás tanítása szerint a bűn zsoldja, fizetsége.

Olyan kegyetlen, sötét szó, rettenetes hatalom emberi létünkben! Nem lehet tiltakozni ellene, nem lehet halogatni eljöttét. Találó a 23. zsoltár kijelentése: a halál árnyékának völgye.

sem gyász, kiáltás, fájdalom. A gyász a halál ütötte eleven, égő sebet jelenti. Isten képes ezt gyógyítani. A sebhely marad, sajog, fáj, de tovább lehet haladni felülről kapott erővel. Kegyelmes Urunk hordoz minket testi-lelki szenvedéseink között. Ezekből kiáltunk hozzá. Isten országában megszűnik uralma a bűnnek, halálnak. Földi vándorlásunkban még jelen van, mint fenyegető ellenség, aki legyőzetett már. Krisztus győzelme ragyog a mi életünk felett. Ezért mondja tovább az ige: aki győz. Aki elfogadja Krisztus győzelmét, az örökségül nyer mindent. Isteni örökség birtokosai vagyunk tehát. (Minden földi örökség olyan mulandó, annyira nem a miénk!)

Istenük lesznek – fiam lesz nekem. Abban a világban, amely a mienktől teljesen különböző, egészen más, egészen új, ott Isten hatalma, szeretete, Krisztus megváltásának ereje korlátlanul érvényesül.

Azoké ez a dicsőség, akik beírtattak a Bárány könyvébe. Nem külső, emberszabta feltételek, hanem Isten kiáradó kegyelme szerint tétetünk méltókká elnyerésére. A pogányok is. Csodálatos dolog ez!

Kicsiny testvérünket bevezettük gyülekezeti nyilvántartásunkba, nevét beírtuk az anyakönyvbe, miután megkereszteltük. Egy hét után ez a bejegyzés, íme, pusztá adattá válik, hiszen most már megfellebbezhetetlenül be kell toldanunk azt is: meghalt.

Ha Megváltó Urunk beír az ő könyvébe, az örökre érvényes marad. Senki ki nem töröli a mi nevünket, senki el nem szakíthat már többé tőle.

Tőle kérjétek, Tőle vegyetek erőt. Erőtlenségekben, elkeseredésekben érezzétek meg: elég az ő kegyelme. Tekintsetek a még reátok bízott életekre, feladatokra: családban, gyülekezetben! Tekintsetek reménységgel Isten országára!

Szent Fiában, Szentlelke által ő vigasztalja meg a ti szíveteket! Ámen.

(Negyven napot élt kisfiú felett elmondott igehirdetés.)

Lőrincz István

Marosvásárhely-Alsóváros

## Emlékezés Walter Lüthire

Szeptember 3-án lesz huszonöt éve annak, hogy a múlt század és minden idők egyik legnagyobb igehirdetője, Walter Lüthi svájci lekipásztor eltávozott az élők sorából. Úgy érzem és úgy gondolom, hogy illő róla az *Igehirdetőben* megemlékeznünk. 1901. január 5-én született Günsberg falucskában, Solothurn kantonban. Nagyon nehéz gyer-

mekkora volt, hisz édesapja, aki a falu sajtókészítője volt, 39 éves korában, 1905. január 9-én meghalt, 6 árva gyermeket hagyva maga után. A legnagyobb gyermek 11 éves, a legkisebb 3 hónapos. Lütthi később úgy értékelte ezt, hogy Isten őt és családját megóvta a gazdagság kísértésétől, hisz apja üzlete igen jól ment. De így gyerekkora meglehetősen szegénységben telt el, világa a kicsiny, szürke embereké, akikről Jeremias Gotthelf berni lelkipásztor elődje olyan sokat írt, s akinek írásait ő is nagyon szerette és igehirdetéseiben gyakran idézte is. Édesanyja takarítónőként kereste kenyerét, nagy szeretettel, de ugyanakkor kemény szigorral nevelve gyermekeit. Az első lelki impulzusokat is édesanyjától kapta, aki kb. egy órai járásra lakott a templomtól, de kézen fogva minden vasárnap elvitte gyermekeit a templomba. Ő még kis gyermekként nem sokat értett a prédikációból, azt azonban megértette, hogy ha az édesanyja kész kora reggel felkelni, gyermekeit elkészíteni és fáradtsága ellenére két órát is gyalogolni, akkor a prédikáció nem lehet egy jelentéktelen dolog. Ez is lelkiismeretes készülésre készítette később, amikor maga is lelkész lett.

Abban az elhatározásában, hogy lelkipásztor legyen, döntő hatással volt Barth Római levél kommentárja, amit 19 évesen olvasott, miközben beteg édesanyját két héten át ápolta. Ekkor még az újságírói állásra gondolt. Nem csoda, hisz jó írói vénája volt. Több teológiai fakultáson is tanult Svájcban, Németországban és Rómában is a valdenszek fakultásán. 1925–1931 között Vinelz lelkipásztora, ahol elődje volt Hermann Kutter, aki később Leonhardt Ragazzal együtt nagy hatást tett rá. Itt alakul ki életszerű nyelvezete, amiről Theo Brüggemann a temetési beszédében azt mondta, hogy olyan, „mint egy frissen szántott föld, amely az élet szagát terjeszti maga körül”. Még vinelzi szolgálata idején jelenik meg az első könyve a *Das ewige Jahr*, amely a falusi élet képein keresztül világítja meg az evangélium igazságait. Ez a könyv csak kezdete annak a hosszú sornak, ami 1970-ben ért véget a *Wort zum Werktag* kötet kiadásával, mely a rádióban elhangzott beszédeit tartalmazza. Közben nem kevesebb, mint 31 kötete jelenik meg, legnagyobb részük azokat a prédikációit tartalmazza, amit Bazel és Genf szószékein mondott el végigmagyarázva a Biblia sok-sok könyvét. 1931-ben Bazel egyik külvárosának, Alschwill-nak a gyülekezete hívja meg lelkipásztorául, ahol az újonnan épült Ökolampad templom lesz a szolgálati helye. Mindig zsúfolásig telt templomban prédikál, a 6-os villamost abban az időben „Lütthi tram”-nek hívták, hisz a város többi részéből is sokan jöttek az ő igehirdetéseit hallgatni. 1942-ben, szembeszállva egy magasrangú állami tisztségviselővel, bátran kiállt a zsidó és más menekültek ügye mellett. Innen hívja meg a háború után 1946-ban a genfi gyülekezet, ahol Svájc első számú szószékén a Dómban szolgál 22 éven keresztül. Itt is mindig tele templom előtt prédikál. Dürenmatt, a drámaíró – aki különben szintén január 5-én született és Lütthi jó barátja volt –, egyik művében így ír: „a tömeg vasárnap délelőtt tódul a Dóm-térre, Lütthi prédikált”. A háború után többször ellátogatott a szörnyen lerombolt Németországba, többször hirdette az igét az ún. Egyházi Napok alkalmával, ezek is mind megjelentek nyomtatásban. 1956-ban a forradalom leverése után jó barátjával és lelkész társával, Eduard Thurneysennel együtt Magyarországra is ellátogatott. 1968-ban nyugdíjba vonult, de utána is nagyon aktív maradt, sok gyülekezetben tartott evangelizációs heteket, hűségesen látogatta a genfi öregotthont és kórházat. A *Leben und Glauben* című egyházi lapban 50 éven át írta az áhítatokat.

Számomra életem egyik legnagyobb élménye volt, hogy 2005 őszén egy gondviselészerű találkozás által kapcsolatba kerülhettem ifjabb Walter Lütthivel, a híres svájci lelkipásztor legkisebb, hetedik gyermekével. Tőle megkaphattam édesapja 8 könyvét, ami még könyvtárámból hiányzott, így most mind a 33 megjelent könyvének boldog tulajdonosa vagyok. Tavaly szeptemberben néhány napos látogatást tehettem feleségem-

mel együtt fiánál, járhattunk Bázelen és Genfben, és mindkét szószékre felmehettem, amelyeken ő Isten ígését oly nagy erővel és oly sok áldással hirdethette. Elhelyezhettem sírjára azt a koszorút, amit itthon vásároltam. Talán utolsók voltunk, akik leróhattuk az erdélyi lelkipásztorok nevében is tiszteletünket az ő sírjánál, hisz a svájci törvények alapján, mivel 25 esztendő letelt halála óta, a temetőnek azon a részén a sírokat megszüntetik, hogy újabb sírok kaphassanak ott helyet. Szép volt látni a vinelzi és bázeli gyülekezetek koszorúját a síron, akik több évtized múlva is hálások voltak lelkipásztoroknak. Könnyes szemmel adtam hálát imádságban azért a sok lelki áldásért, amit könyveiből nyerhettem negyedszázados szolgálatom ideje alatt. Szintén nagy örömömre szolgált, hogy fiától egy kazettát is kaphattam, amin két olyan prédikációja van, amit életének utolsó évében mondott. Sajnos, tudomásom szerint magyar fordításban csak a Dániel könyvének a magyarázata jelent meg Nagy István fordításában, de az *Igehirdető* sok más prédikációját is közölte az utóbbi években. Ezek az igehirdetések frissességüket, időszerűségüket mind a mai napig nem veszítették el, érdemes őket olvasni, használni. Isten tegye e nagy igehirdető szolgálatait 25 évvel a halála után is áldássá mindnyájunk számára.

Szépfalusi István

## Gyermekpresbitérium választása és beiktatása\*

A délelőtti istentiszteleten feltűnt, hogy a megszokottnál is több gyermek jelent meg. Kihirdettem, hogy délután a *gyermek-bibliakörben felügyelőt (gondnokot), valamint presbitereket választunk*. Kértem a szülőket, hogy minden gyermeknek adjanak legalább egy ceruzát.

Nagy napjuk volt ma a gyermekeknek. Már jóval a szokásos időpont előtt ott ólálkodtak a templom környékén; udvarokban, kapualjakban, néhányan az utcán. Amikor kinyitottam a templomot, mintha ágyúból lőtték volna ki őket, olyan gyorsan összesereglettek. Azt hiszem, egy sem hiányzott a községben élő evangélikus gyermekek közül. Az idei elsőosztályosok valamennyien a templomban voltak, sőt a 4–5 évesek közül is néhányan. Több más egyházhoz tartozó kíváncsiskodó is eljött.

A gyermekbibliaóra a szokott rend szerint zajlott le. Énekeltünk, imádkoztunk, majd rövid, pontosan kidolgozott igehirdetést tartottam.

Presbitereket rendelt Isten! Ezen a világon mindig vannak vezetők és vezetettek. Az egyházban is így van. Isten rendelte őket. Nem maguk akarták. „Nem ti választottatok engem, hanem én választottalak titeket!”, mondta Jézus. A gyülekezetben ilyen vezetők a lelkész és a presbiterek. Már az első keresztyének között is voltak vezetők. Pál apostol írja missziói útjairól: „Miután pedig választottak nekik gyülekezetenként véneket – így nevezték régen, másképpen a presbitereket –, imádkozván böjtölésekkel egybe, ajánlák őket az Úrnak, kiben hittek vala.” (ApCsel 14,23) – Kik szoktak általában a családban és a gyülekezetben vezetők lenni? Az idősebbek vagy a fiatalok? A tapasztaltak, az idősebbek, mivel ők már többet tudnak, többet tanultak. – Sajnos azonban, sokszor az idősebbek is rossz vezetők. Így vannak iszákos, önkényeskedő, verekedős vezetők, akik elől menekülnek a vezetettek. Nem is szeretnek ezért az emberek az ilyeneknek enge-

---

\* In: *Pótszigorlat*. Bécs 1984.

delmeskedni. – Kiket kell megválasztani az egyházban vezetőknek: Isten igéje válaszol kérdésünkre: „Rendelj városonként presbitereket, amiképpen én néked meghagytam; Ha van feddhetetlen hívő férfiú: aki nem akaratos, nem haragos, nem részeges, nem verekedő, nem rút nyereszkeskedő; Hanem vendégszerető, jónak kedvelője, mértékletes, igaz, tiszta, maga törtető.” (Tit 1,5 kk.) – Nekünk tehát olyanokat kell választani, akik templomlátogatók, hívők és az egyházhoz hűek. Nem helyes, ha más szempontok szerint választottak, vagy választanak esetleg még ma is presbitereket (pl. foglalkozás szerint, vagyon miatt, ismeretségért, személyes barátság okáért, jó összeköttetése van stb.). – De vajon mi tulajdonképpen miért is választunk magunk közül presbitereket a gyermekgyülekezet számára, hiszen nekünk a gyülekezetben úgyis vannak felnőtt presbitereink? Mi azért választunk ma két gondnokot és öt presbitert, hogy azok egyház-hűségükkel, Krisztus-szeretetükkel, szolgálatukkal példáink legyenek és buzdítsanak bennünket a Krisztusba vetett hitre, valamint ezenkívül tehetségükhöz képest szolgáljanak a felnőtt gyülekezetnek is.

Mai aranymondásunk, amit megtanítottam a gyermekeknek: „rendelj városonként presbitereket, a miképpen én néked meghagytam” (Tit 1,5)

A választást megelőző rövid imádság után szétültem a gyermekeket a templompadokban, hogy ezzel biztosítsam a szavazás titkosságát. Az írni tudók a délelőtti hirdetés alapján valamennyien hoztak magukkal ceruzát. A 4–5 éveseket, valamint az írni még nem tudó elsőosztályosokat a két első padba ültem. Szavazatukat megkérdezés útján magam fogom lejegyezni.

Ezután a két legszorgalmasabb nyári bibliakörre járóval – Csonka Ilonával és Csonka Klárával – kiosztattam a gyülekezet pecsétjével ellátott szavazócédulákat. Először a két gondnokra kellett szavazni. Ezek csak fiúk lehettek. A szavazócédulára a jelöltek teljes nevét írtam rá, ezt nyomatékosan hangsúlyoztam, hiszen a faluban rengeteg Csonka volt, olyanok is, akik már csak nagyon-nagyon távoli rokonok.

Magam nem szavaztam, ezt a gyermekeknek megmondtam. Döbbenetes csend volt a templomban, amikor a gyermekek elkezdtek írni a neveket. Ezután megkértem őket, hogy a szavazócédulákat hajtsák össze, úgy, hogy a pecsét mindig kívül legyen. A „szavazatszedő bizottság” – Csonka Ilona és Csonka Klára – szedte össze a cédulákat, majd az egyik hangosan olvasta a szavazatokat, míg a másik írta. Hamar megtudtuk az eredményt:

1. Sulyok Kálmán	12 szavazat
2. Csonka Lajos	10 szavazat
3. Hódosi Feri	7 szavazat
4. Csonka Dini	2 szavazat
5. Csonka Kálmán	1 szavazat
Csonka Laci	1 szavazat
Szente Pál	1 szavazat

A két legtöbb szavazatot kapott elfogadta a választást, s ezután Sulyok Kálmánt és Csonka Lajost megválasztottnak jelentettem ki. Kézszorítással köszöntöttem őket.

A gondnokok megválasztása után következett az öt presbiter megválasztása. Most már lányokra is lehetett szavazni, de ennek ellenére sem ment könnyen a választás. A legtöbbnek csak három vagy négy biztos jelöltje volt. Nagy volt ezért a forgolódás a templomban, kire is adják az utolsó voksot.

A szavazatbontás kimutatta, hogy egyetlen leadott szavazólap sem volt rosszul behajtva, vagy valamilyen okból érvénytelen. A presbiterválasztás eredménye a következő volt:

1. Szenté Éva	14 szavazat
2. Pöntör Györgyi	13 szavazat
3. Csonka Lenke	11 szavazat
4. Csonka Ilona	10 szavazat
5. Csonka Edit	8 szavazat
Csonka Klári	8 szavazat
6. Hódosi Ferenc	6 szavazat
7. Varga Valéria	5 szavazat
8. Bérces Erzsébet	4 szavazat
Horváth Eszter	4 szavazat
Takács Imre	4 szavazat

Még további öt gyermekre estek töredékszavazatok.

Csonka Lajos.		10.
Sujók Kálmán.		12
Csonka Dáni		2.
Csonka Laci.		1.
Hódosi Feri.		7.
Csonka Kálmán		1.
Szenté Bal.		1.

Pöntör		11
Szenté E.		11
Cs. Klára		11
Cs. Ilona		11
HE E.		11
Cs. Lenke		11
Cs. Eolita		11
B. E.		11
Cs. L.		11
J.		11
HE F.		11
Cs. K.		11
Sz. P.		11
V.		11
Cs. D.		11
HE F.		11

A szavazás után megkérdeztem a gyermekeket, mit csináljunk az ötödik helyért kialakult holtversennyel. Szavazzunk újból kettőjük közül az egyikre, avagy mondjuk ki, ha már váratlanul ilyen eredmény született, hogy öt helyett 6 presbiterünk lesz? A gyermekek egyhangúlag, közfelkiáltással utóbbi javaslatom mellett döntöttek. A megválasztottak megkérdezése után a hat legtöbb szavazatot kapott lányt megválasztottnak jelentettem ki, s ezt kézzel erősítettem meg. Ezután „A Kethelyi Ág. Hitv. Ev. L. Egyházközség pecsétje” piros színű festékpárnán megnedvesített körbélyegzővel ellátott szavazócédulákat előtűk borítékba helyeztem.

A választást követően röviden ismertettem a jövő vasárnap esti istentisztelet rendjét, amelyre a gyülekezet lelkészét vártuk Szákról, hogy a megválasztottakat a felnőtt gyülekezet előtt megáldja. Erre az alkalomra elhívattam a gyermekekkel szüleiket és keresztszüleiket is. Ezután még átvettük a beiktatásra tanult énekeket, kánonokat, s elkezdtem tanítani a liturgikus gyermekistentiszteleti rend énekeit. A későbbiek során

szerettem volna bevezetni havonta egyszer a liturgikus gyermekistentiszteletet. A gyermekek örömmel fogadták a tervet, mert ekkor „nekünk is fognak harangozni” – mondták.

Ezután a presbitereket kértem, hogy maradjanak még röviden a templomban, mert nekik a gondnokokkal együtt maguk közül meg kellett választaniuk a két pénztárost. A szavazatok többsége Pöntör Györgyre és Csonka Klárra esett. Feladatuk minden gyermekbibliaórára vagy istentiszteletre a perselyről gondoskodni, a pénzt megszámlolni, nyugtázni és havonta leadni a gyülekezet felnőtt gondnokának. Csonka Klári esetében édesapjának.

A mai gyermekbibliaórán a gyermekek megdöbbentő érdeklődést tanúsítottak és nagykorúakat megszégyenítően fegyelmezetten viselkedtek. Magam is nagyon komolyan vettem a gyermekeket, gyülekezetem gyermektagjainak tekintettem őket, s azt hiszem, ezt megérezték.

Már gyülekeztünk este a templomban, amikor Szákról megérkezett Puskás János teológus. Szupplikáció (legáció) volt ma gyülekezeteinkben. Ezért este Kethelyen első ízben „csak” kántor voltam. A vendégprédikátor az igehirdetést követően röviden beszámolt a gyülekezetnek egyházunk lelkészneveléséről és a készülő lelkészek tanulmányairól.

Sajnos, nem készíthettem elő kellőképpen a Lelkésznevelő Intézet számára a gyűjtést. A jelenlegi helyzetben – így állapotunk meg Budapesten Tábornok Lászlóval – gondolni sem mertünk házról házra járó gyűjtésre. Kellemetlen lett volna közben agitátorokkal találkozni.

Az istentisztelet végén kihirdettem a gyülekezetben a délután megtartott gyermekgyülekezet-presbiterválasztás eredményét. Ismertettem a választás célját, valamint a jövő vasárnap esti, ünnepélyes istentisztelet rendjét.

Pöntörék az ismerős teológusnak ünnepi vacsorát készítettek, s erre engem is meghívtak. Abban a szobában fogyasztottuk el, amelyben elődöm, Drenyovszky János lakott. A fapadlós szobában szekrény és könyvespolc állt. De ha hívnának vagy ha fizetnének is érte, akkor sem mennék el Eszti néniéktől.

Puskás János este nálunk aludt. Igeolvasással és közös imádsággal tértünk nyugovóra.

### **1955. szeptember 25.**

Amint felébredtem, állandóan az esti gyermekgyülekezet presbiteriktatása foglalkoztatott. Hallatlanul nehezemre esett a délelőtti gyülekezeti istentiszteletre összpontosítanom. Szabadon választott ige alapján prédikáltam Krisztus keresztyéről és egyházáról. Máté evangéliumából választottam a szöveget.

„Ekkor monda Jézus az ő tanítványainak: Ha valaki jöni akar én utánam, tagadja meg magát és vegye fel az ő keresztyét, és kövessen engem. Mert aki meg akarja tartani az ő életét, elveszti azt; aki pedig elveszti az ő életét én érettem, megtalálja azt. Mert mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, de az ő lelkében kárt vall? Avagy micsoda váltságot adhat az ember az ő lelkéért?” (Mt 16,24–26)

Igehirdetésemben Thomas Kempis, Krisztus követéséről szóló könyvében „a szent kereszty királyi útjáról” írott sorai vezettek.

Kemény beszédnek tartják sokan ezt: Tagadd meg magad, vedd föl a keresztyedet és kövesd Jézust (Mt 16,24). De sokkal keményebb lesz meghallani az utolsó ítélet e szavát: „Távozzatok tőlem, ti átkozottak, az örök tűzre.” (Mt 25,41) Mert akik most szívesen hallgatják és követik a kereszty beszédét, azok nem félnek az örök kárhozatalásától. A kereszty jele ott lesz az égen, amikor az Úr eljön ítéletre (Mt 24,30). Akkor a

kereszt összes szolgálói, akik az életben a Keresztrefeszítettet követték, nagy bizalommal járulnak az ítélő Krisztus elé.

Miért félsz magadra venni a keresztet, amely a mennybe vezet? A keresztben van az üdvösség. A keresztben van az élet. A keresztben van az ellenség ellen való oltalom. A kereszt mennyei édességet önt belénk. A keresztben van a lélek erőssége. A keresztben van a szív örvendezése. A keresztben van a legfőbb erő. A keresztben van a tökéletes szentség. Nincs lelki üdvösség, sem örök életnek reménysége másutt, egyedül csak a Keresztben. Vedd fel tehát a keresztet, s kövesd Jézust, s bemégy majd az örök életbe. Ő ment elől keresztjét víve és meghalt érted a keresztben, hogy te is hordozd keresztet és kíváncsi meghalni a keresztben. Mert ha vele együtt meghalsz, akkor vele együtt élsz is majd. S ha részesed a szenvedésben, társ leszel a dicsőségben is.

Íme, a kereszttel áll-bukik minden, s a meghalástól függ minden. Nincs más út az életre és az igazi belső békére, mint a szent kereszt és a naponkénti meghalás útja. Járj ahol akarsz, s keresd azt, ami tetszik, de nem találsz fenségesebb utat ott fenn, sem biztonságosabb ösvényt itt lent, mint a szent kereszt útját. Minden dolgot intézd és rendezd akaratod és belátásod szerint, s rájössz, hogy akarva, vagy akaratod ellenére mindig valami miatt szenvedni kell és így mindig van kereszted. Mert vagy testi fájdalmad van, vagy lelki kínt érzel.

Néha Isten hagy majd el. Néha a felebarátod zaklat majd. És ami még ennél is több: gyakran még saját magadnak is terhedre leszel. Semmiféle orvosság vagy vigasztalás nem tud majd megszabadítani vagy könnyíteni. Hanem mindaddig szenvedned kell, amíg Istennek ez úgy tetszik...

Isten előtt nincs kedvesebb, s számodra e világon nincs üdvösségesebb, mint a Krisztusért való örömet szenvedés. És ha választhatnál, akkor inkább a Krisztusért való szenvedést kellene választanod, mint a sok vigasztalás által való felüdülést. Mert így válnál hasonlóbba Krisztushoz és az összes szentekhez. Mert a mi érdemünk és ez állapotbeli előrehaladásunk nem a sok kellemetlen dolgon és vigasztaláson múlik, hanem inkább a súlyos terhek és nyomorúságok elszenvedésén.

Ha volna valami, ami jobb és hasznosabb lenne az emberek üdvössége szempontjából, mint a szenvedés, akkor Krisztus szóval és példával bizonyára ezt kinyilvánította volna. Mert az Őt követő tanítványokat és mindazokat, akik Őt követni akarják, egész világosan a kereszt hordozására buzdítja és ezt mondja: „Ha valaki jöni akar én utánam, tagadja meg magát és vegye fel az ő keresztjét és kövessen engem.” (Mt 16,24)

Hiábavalóság tehát a mulandó gazdagság keresése és az azokba való reménykedés. Hiábavalóság a kitüntetések hajhászása és a magas rangra való jutás is. Hiábavalóság a test vágyainak követése és annak óhajta, ami miatt azután keservesen meg kell lakolni. Hiábavalóság a hosszú élet után való vágyakozás és a kegyes étellel való nem törődés. Hiábavalóság csak e jelen életre való gondolás és a jövőre nem is tekinteni. Hiábavalóság csak azt szeretni, ami hirtelen elmúlik és nem oda sietni, ahol örökkétartó öröm vár.

Az istentiszteleten az átlagnál jóval többen voltak jelen. A végén Franciscus d'Assisi béke-imádságát mondtam el:

*Uram, tégy engem békeséged eszközévé.*

*Hogy szeretni tudjak ott – ahol gyűlölnek.*

*Megbocsássak ott – ahol sértegetnek.*

*Összekössek ott – ahol széthúzás és harc van.*

*Igazságot mondjak ott – ahol tévelygés uralkodik.*

*Hitet hozzak ott – ahol kétely bénít.  
Reménységet ébresszek ott – ahol kétségbeesés gyötör.  
Világosságot gyűjtsak ott – ahol sötétség uralkodik.  
Örömet vigyek oda – ahol bánat uralkodik.*

*Uram, add, ne arra törekedjem:*

*Hogy engem vigasztaljanak – hanem hogy én vigasztaljak;  
Hogy engem megértsenek – hanem hogy én legyek megértő;  
Hogy engem szeressenek – hanem hogy én szeressek.*

*Mert:*

*Aki ád – az kap;  
Aki magáról elfelejtkezik – az talál;  
Aki megbocsát – az nyer bocsánatot;  
És aki elveszti életét – az ébred fel örök életre.*

*Úgy legyen, azaz Ámen.*

A délutáni gyermekbibliaórán az esti ünnepélyre készültünk. Átvettük az énekeket, megbeszéltük az istentisztelet rendjét, többek között gyakoroltuk a be- és kivonulást. Közöltem a gyermekekkel, hogy a felnőtt gyülekezet az esti perselypénzt a gyermekgyülekezetnek ajánlotta fel, ezért este a két pénztárosunk előbb padtól padig adja a mozgóperselyt, majd végül az oltárra helyezi.

Táborszky László Szákról kerékpáron kora délután megérkezett. Megdöbbenve hallgatta Hevesivel folytatott tegnapi beszélgetésem egyes részleteit. Megmutattam a Püspöki Hivatalnak írott levelem másolatát. Nem hitt a szemének. Gondjainkban teljesen megfeledkeztünk az idő múlásáról.

Hódosi Feri, 14 éves harangozónk másodpercnyi pontossággal harangozott be. Indulnunk kellett. Útközben Hevesi látogatásával kapcsolatban többen megszólították a gyülekezet lelkészét. A nap folyamán az egész falu tudomást szerzett a történetekről.

Előre mentem, mert ez alkalommal csupán kántor voltam; amikor elhalkult a harangszó és a lelkész belépett a templomba, a harmóniumon elkezdtem a praeludiumot.

A jobboldali padsor első négy sora megtelt a gyermekekkel. Létszámuk jóval meghaladta a község evangélikus gyermekeinek számát. Az első sorban ünnepi ruhába öltözve ültek a megválasztottak. Szülők, keresztszülők, ha nem is valamennyien, de azért igen szép számban voltak jelen. Csak az ifjúság padjaiban volt még bőven hely.

Sokan megkönnyezték a kezdőéneket. Terhek alatt roskadozók, bizonytalan jövő előtt állók énekelték:

„Súlyos napokban csak Jézusra nézz, Mondd el neki bátran ami nehéz ... Tekints fel Jézusra, nyomor ha nyom Tekints fel Jézusra, ha mély sebek, Kínozzák égetik a szívedet... Tekints fel Jézusra, ő segíteni kész, Emberre, magadra soha ne nézz. Jézusa tekintve fel szüntelen, Szelíden így szól ő: 'Számolj velem!'”

A gyülekezet lelkészének ajkáról a meghalt és feltámadott Krisztusról szóló örömtüzenet hangzott. Talán ma fogékonyabbak voltak az emberek az ígére, hiszen legtöbbjüket gyermekük vagy unokájuk hívta a templomba. A gyermekek énekét követően a megválasztottak – elől a két gondnok, utána a hat presbiter – nagy komolysággal és szent félelemmel kiléptek az oltár elé és félkörben elhelyezkedtek.



Lélegzet-visszafojtó volt a csend a templomban. Senki sem fészkelődött, amikor a gyülekezet lelkésze röviden ismertette a gyermekgyülekezet munkájának jelentőségét, majd feltett két kérdést:

– Elvállaljátok-e a szolgálatot, amivel társaitok megbíznak titeket? Igyekeztek-e erőtközhöz mértén megfelelni a reátok bízott szolgálatnak?

A halk, de határozott „igen” után az oltár köré térdeltek a gyermekek, Tábornok László pedig valamennyit egy-egy igével, kézrátétellel megáldotta. Nem messze ültem az oltártól. Jól láttam a gyermekeket, az anyákat! Ugyan mi lesz népünk e kicsinyeiből? Elbocsátás után a megbeszélte rendben, de legtöbbjük könnyes szemmel tért vissza helyére.

A gyermekek hívogató éneke következett. Előbb egyszólamban, majd kánonban énekelték:

Szólnak a harangok a toronyban!  
Bim, bam, bim; bim, bam, bim; bim, bam, bim,  
Bam!

Jöjjetek, Jézusnál béke van!  
Bim, bam, bim; bim, bam, bim; bim, bam, bim,  
Bam!

A második ének mintha válasz lett volna délelőtti igehirdetésemre.

Jézushoz jöjjetek megfáradtak,  
Igája néktek is nyugalmat ad.  
Terhe könnyű, irgalma nagy!

Vezénylés közben éreztem: nekem énekelnek! A gyülekezetben erre bizonyára senki sem gondolt. Nem is gondolhatott, hiszen az igehirdető szolgálatnak éppen az az egyik legnagyobb csodája – igen, így kell ezt mondani, csodája –, hogy a helyén mondott ige sem tér vissza sohasem üresen, hanem *ubi et quando visum est Deo* (Ágostai Hitvallás, V. De ministerio ecclesiastico), azaz ahol és amikor Istennek tetszik, igévé válhat az igehirdető számára is. Ez történt velem ma este, a gyermekek énekén keresztül.

Istentisztelet végétével a gyermekek szép rendben elhagyták a templomot, magam pedig a fentiek értelmében megerősödve kezdhettem meg előadásomat: *Mire kötelez a szülői és keresztszülői tiszt?*

*Gyökőssy Endre* közismert mondatával nyitottam: „A legtöbb embernek ha méhészkedik, több könyve van méheiről, mint gyermekeiről.” Sok szülő azt hiszi, hogy ismeri gyermekét, hiszen az az övé. Ezért nincsen tanácsra szüksége. Ettől függetlenül azonban a felnőttek sokszor tanácstalanul tekintenek gyermekeikre, nem értik az ifjúság problémáit. Félnak a szülők, hogy gyermekeik elszakadnak tőlük. Sokan nagyon későn döbbennek rá arra, hogy nem volt elégséges nevelésük, az oktatás sem volt kielégítő.

Megtanították gyermekeiket imádkozni. Beírták őket a hitoktatásra, gyermekbibliaórákra is küldték őket. Ezzel sincsen semmi baj, az egyház még mulasztásról sem beszélhet. Mégis, hiányzik az a szülői kéz, amely a gyermeket a templomba vezeti. Ezért mondhatják azután a gyermekek: *kik*onfirmálok, *kigy*ónok, *kia*géndázom a templomból, ki az egyházból jó időre, vagy egy életre. Esetleg az esküvőm ismét a templomba irányít.

A gyermeknevelésünknek csak egyik oldala ez. A másíkról jobb nem is beszélni, hiszen társadalmi tünetekkel is szembesülünk. A gyermek hallja szüleít káromkodni, de nem látja imádkozni! A gyermek látja szüleít lopni, részére azonban tilos a csenés! A gyermeket küldik a templomba, de senki sem vezet be őt a gyülekezetbe! Gyökössy mondta egy alkalommal: Síró kislány érkezett gyermekbibliaórájára. Megkérdezte, miért sir: „Mert édesapám hozzám vágta a nagy papucsát, arcon talált, s azt mondta, menjek már a gyermekbibliakörbe. Ő pedig fekszik az ágyban és újságot olvas!” A kettős nevelés súlyos következményekhez vezet.

Mire kötelez minket szülőí, keresztszülőí tisztünk? Isten azzal, hogy gyermeket adott, ránk ruházta ezt a kötelességekkel járó nehéz feladatot. Luther *Kis Kátéj*ának előszavában azt írta egykor, hogy „a családífo ilyen egyszerűen tanítsa reá házanépét”: a Tízparancsolatra, a Hiszekegyre, a Miatyánkra, a szent keresztség szentségére, az oltári-szentségre, valamint a reggeli, esti és asztali áldásra, s a hálaadásra. Nem vitázik azon, hogy ezt meg kell-e tenni a szülőknek. Luthernek ez természetes. A *Nagy Kátéj*ában viszont már azt írja, hogy ez „legyen hű és komoly buzdítás minden keresztyénhez”. Végük kézbe a Szentírás mellett Luther kátéít. Tanuljuk, olvassuk előbb magunk, hogy azután másokat is taníthassunk. Mert nem lenne szabad Kethelyen egyetlen evangélikus családban a Biblia mellett hiányoznia Luther Kis és Nagy Kátéjának. Ma még olcsón be is szerezhető.

Mindebből következnie kellene, hogy a keresztelési alkalmakat komolyan vesszük. Legyünk végre „komák” helyett keresztszülők. Nézzük meg, kit választunk keresztszülőknek, legyen az igazán keresztyén. Luther egykor elrendelte egyházában, hogy „uzsorás, betörő, iszákos ne lehessen keresztszülő. Ne válasszunk könnyelmű embereket..., hanem csak finom, erkölcsös, komoly, jámbor embereket, akikről meg vagyunk győződve, hogy dolgukat komolyan és igaz hitben végzik.”

Neveljük gyermekeinket, keresztyermekeinket hitben, hitre! Ma még hangzik erről az ige a templomban, de lehetséges, hogy holnap az igehirdetések legífoőbb alkalmái a keresztyén családokban tartott házi áhítatok lesznek.

Előadásom végén az utolsó mondat súlyát mindenki értette. Nem tudom, hogyan fogadta a gyülekezet és a község a ma hirdetett ígét. Igen, a község is! Mert annyi bizonyos, hogy már a mai beiktatás előtt sokan beszéltek a faluban evangélikus egyházunknak erről a munkaágáról. A gyermekek révén sikerült több szülőt visszanyernie egyházunknak, s a hirdetett ígét gyermekeink közül többen magukkal vitték otthonaikba. Leleplezték szüleik hazugságait. Több házban idegesítővé vált a gyermekek megszólalása, igazmondása.

A minap a sorkoszt során, ebéd közben megszólítottam az egyik ötödik általános osztályos gyermeket, miért hiányzott egy hete, pedig eddig rendszeresen eljárt a gyermekbibliaórára. Édesanyja támadásba lendült:

– Biztosan csavarogtál!?

– Nem is igaz – válaszolta anyjának, majd rám nézett és felbátorodva folytatta a 11 éves –, nem fontad be a hajamat, azért nem mehettem el.

A bumeráng visszapördült.

Táborszky László nem utazott vissza Szákra, este nálam maradt. Éjszakába nyúlóan *ecclesia militans*-unkról beszélgettünk. A prófétai ígébe kapaszkodtunk: „Mert nem az én gondolataim a ti gondolataitok, és nem a ti utaitok az én utaim, így szól az Úr! Mert amint magasabbak az egek a földnél, akképpen magasabbak az én utaim utaitoknál, és gondolataim gondolataitoknál! Mert mint leszáll az eső és a hó az égből, és oda vissza nem tér, hanem megöntözi a földet, és termővé, gyümölcsözővé teszi azt, és magot ád a magvetőknek és kenyeret az éhezőknek: Így lesz az én beszédem, amely számból kimegy,

nem tér hozzám üresen, hanem megcselekszi, amit akarok, és szerencsés lesz ott, ahová küldöttem.” (Ézs 55,8–11) Isten már eddig is adott annyi áldást, hogy nem kell elcsüggednünk; a keresztest pedig talán azért küldi, nehogy elbázzuk magunkat. Az elhínt mag kikelését lesni nevetséges lenne. Hogyan is énekeltük ma este:

*Tekints fel Jézusra s légy csendesen  
Amint ő akarja, úgy jól leszen.  
Nyomor és fájdalom ha elpihent,  
Öröm és üdvösség vár odafele.*

Igen, igen Uram, *de!* Mi lesz jövő vasárnap, mert ha nem tudnád, szombaton van október elseje? Tarthatok-e még istentiszteletet és gyermekbibliaórát Vértesszékelyen? Vagy „elég minden napnak a maga baja” (Mt 6,34c). És követésedben semmi: „*de*”!?

## Sírkeresztállítás Szászkúton

Jenei Tamás  
Kolozsvár

### A láthatók és a láthatatlanok

Alapige: 2Korinthus 4,18

Nagy tisztelettel állunk meg itt az Erdélyi Református Egyházkerület, a Diaszpóra Alapítvány és a Bákói Református Egyházközség képviselői – Dobai György református lévita-lelkész sírhantjánál.

81 esztendőnek kellett elteltie, hogy ránk virradjon ez a nap, amikor itt, Szászkúton ünnepélyesen fejfát állíthatunk az egykori szolgatárs sírjánál.

Akik itt állunk, mindnyájan tudjuk, hogy amikor ezekre a tájakra nehéz idők jöttek, akkor a moldvaiak Erdélybe menekültek, az erdélyiek pedig Moldvába. Így kerültek ide 1718 után az erdélyi egyik nagy pestisjárvány és éhínség után Háromszékről a reformátusok, s 3 gyülekezetet alapítottak: Szászkútát, Visontát és Pralát. Minden időben került egy-egy lánglelkű lelkipásztor, aki hallva az itt élők nehéz helyzetéről vállalta, hogy eljön ide és sorsközösséget vállalva a száműzöttekkel – hitükben erősítette, bátorította és vigasztalta az itt élőket.

Most különösen Dobai Györgyre emlékezünk, aki 1848 táján itt, Szászkúton született, itt nevelkedett, s az itteni prédikátor – Márk Mózes – példás szolgálata és támogatása folytán maga is vállalta a lelkészi hivatást. Önerőből küzdötte fel magát erre a szintre. Debrecenben végezte a teológiai tanulmányait, s onnan hívta vissza a szülőföldre, a szülőfalura és a szülőfalu népe Szászkútra. Nehéz körülmények között vállalta a küzdelmet a nyelvi és felekezeti szórványban! Mindhalálig! Azt hiszem, hogy az ilyenek számára íratott meg az ige: „Légy hív mindhalálig, és néked adom az életnek koronáját!” Hitében, magyarságában, vállalt szolgálatában kitartott egészen a haláláig. Hisszük, hogy eltételezett számára – Dobai György számára – az élet koronája!

Ahogy ma itt körülnézünk, a pusztulás, a beolvadás fájó tényeit is látnunk kell. Bűnbánattal kell elismernünk, hogy közegyházunk akkor, amikor az ilyen hűséges lelkipásztorok mellé kellett volna állnia, nem igazán vállalta a szolidaritást és támogatást.

Ezek után – nemzeti és felekezeti ellenszélben – nem csoda, ha ez a történelmi gyülekezetünk beolvadt a római katolikus és az ortodox egyházba. 30 évvel ezelőtt volt alkalmam látni egy kis úrasztali terítőt, mely innen származott, s tudok arról az úrasztali helyről, amely Kovács Pál és Hegyi István révén Székelyudvarhelyre került. Ezek maradtak meg ebből a gyülekezetből, s ti, kedves testvéreim, akik mint Dobai György le-származottai, ma itt élték.

Egy sírkeresztet hoztunk magunkkal, hogy itt is legyen egy szerény emléke annak, hogy valamikor itt is éltek református magyarok. Ma, 60 évvel a második világháború után, mindenütt próbálnak katonatemetőket létrehozni az elesett hősök emlékére. Mi is így állunk itt – 81 év után – egyházunk egyik „hősi halottja”, „húséges közkatonája” sírjánál.

De mi nem a láthatókra nézünk, hanem a láthatatlanokra. Nem a földiekre, amelyek íme, mulandóak, hanem a láthatatlanokra, amelyek örökkévalók.

Reméljük, hogy azok után, hogy egyházunk nevében felszenteljük ezt a sírkeresztet, húséggel és tisztességgel megőrzitek azt! Ti se csupán a földieket lássátok e sírkeresztben, hanem a mennyei élet dicsőségét is, amelyet Isten készített el az őt szeretőknek. Ámen.

(2006. november 24.)

## Az eső

(Áldott „véletlen”)

Egy kereskedő hazafelé tartott a vásárból. Jól ment az üzlet és tekintélyes összegű pénzt vitt haza. Útközben megeredt az eső és a kereskedő teljesen átázott. Méltatlankodott is, mondván, hogy a Jóisten jobb időt is küldhetett volna. Útja sűrű erdőn vezetett keresztül. Egyszer csak egy rablót pillantott meg, aki puskáját éppen reá szegezi. Már el is húzza a ravaszt, és a kereskedő szinte biztos a halálában. Szerencsére azonban a puskapor is elázhatott, mert a fegyver nem működött. Ezt látva a kereskedő, megsarkantyúzta lovát és sikerült elmenekülnie. Mikor már biztonságban érezte magát, így gondolkozott magában:

Milyen balga voltam, hogy panaszkodtam a rossz időjárás miatt és nem ismertem fel benne Isten szeretetét. Az eső volt az, ami megmentette életemet és vagyonomat a rablótól. Ezért nem felejttem el többé a közmondás igazságát: Amit Isten küld, mindig jó, akkor is, ha sokszor másképp látszik.

# Tanulmány a restaurálásról

## Régi textíliák az erdélyi református gyülekezetek tulajdonában

Valamennyi erdélyi református gyülekezet adományainak lajstromában textíliák is szerepelnek. Közülük néhányat az adományozás napján leltárba vettek, de több tárgyat már évek hosszú sora óta rakosgattak egyik ládából a másikba. Az adományozás gyakorlata nem új keletű. Ezt több száz éves darabok tanúsítják.

A textíliák adományozásának alkalmai általában fontos események (esküvő, konfirmáció, évforduló), amelyek emlékét ma sok esetben csak ezen tárgyak őrzik. Mint valamennyi műtárgy, amely az egyház tulajdonába került, szerves részét képezi a közösség történetének. Ugyanakkor nagyon fontos, hogy ezeket a textíliákat, elsősorban az Úrnak, az Úr házába adják, és ezért nem szabad sajátunkként kezelnünk őket, viszont megőrzésük a mi feladatunk. Emellett többszörösen összetett emlék, amely egyszerre mutat a korabeli hitéletre, egyházra, gyülekezeti- illetve faluközösségre, társadalomra és művészetre.

A textíliák esetében érdemes még néhány szempontot figyelembe venni: sokkal több van belőlük egy gyülekezet tulajdonában, mint például a klenódiumokból. Ennek több oka is van. Az egyik, hogy egyes darabokat – a terítők egy részét, a különböző mellvéd- és éneklőszéktakarókat, a szőnyegeket – arra használták, hogy letakarják a templombelső bútorzatát, és ezeket ritkábban cserélték, ezért könnyebben elhasználódtak. Az úrvacsoraosztáskor asztalra került díszesebb terítők, kendők is könnyen foltosak lettek, ezért gyakrabban vélték úgy, hogy egy új darab hasznosnak bizonyulhat. A másik szempont az lenne, hogy valamennyi gyülekezeti tag nem engedhette meg magának, hogy aranyserleget adományozzon, az egyes textilanyagok ára elérhetőbb volt. Továbbá, ez utóbbiak díszítése pl. hímzéssel, csipkével, stb. már saját kezűleg is megvalósítható volt.

A „régí” szó alatt sok mindent érthetünk. A 19–20. század fordulóján készült darabokra is ma már nyugodtan használhatjuk ezt a jelzőt. A legkorábbra datálható darabok a 17. századból származnak. Ez nem azt jelenti, hogy korábban nem adományoztak ilyesmit, csak azt, hogy nem maradt ránk ilyen emléktárgy, amiről tudnánk.

A 18. századból már több darabot ismerünk. A 20. század első évtizedeiben csaknem valamennyi erdélyi református gyülekezet leltárában szerepeltek ilyen darabok, amelyek jelenlétét Debreczeni László vázlatkönyvei igazolják. Sajnos, napjainkban nem létezik egy olyan nyilvántartás, amely egységes képet nyújtana arról, hogy ma ezek közül melyek léteznek. A tárgyi emlékek mellett a 18. századra vonatkozóan már több, vizitációk során rögzített leltárral találkozunk, amelyek néha érdekes adatokat fűznek a textíliáink történetéhez.

A 19. században is rengeteg textíliát adományoztak, de ezek a műtárgyak, alapanyagaikat és motívumkincsüket tekintve, már jól elkülöníthetőek a korábbi emlékektől.

Ilyen módon jól látható, hogy textíliáink kronológiai alapon könnyen osztályozhatóak. Láttuk, hogy eltérő funkciójuk lehetett (volt), ami ismét egy másfajta besorolást jelent. Emellett viszont más osztályozási lehetőség is van. Igaz, ezek már részben művészettörténeti szempontok. Elkülöníthetünk csoportokat a felhasznált alapanyag, a feliratok milyensége, illetve a felhasznált motívumkincs szerint stb.

Eltekintve az osztályozási lehetőségektől, megfigyelhetjük, hogy csaknem minden gyűlekezetben akadnak olyan textíliák, amelyek mára kikerültek a használatból, és ezekre gyakran rá is mondjuk a „régi” szót. Am a jelenkori leltárak nagyon kivételes esetekben jelzik ezt, és csaknem teljesen hiányzik arra való utalás, hogy tulajdonképpen milyen értékű tárggyal van dolgunk. Gyakori eset az is, hogy a kendőket, terítőket az utóbbi évtizedekben még leltárszámmal sem látták el. Ezért könnyen megesik, hogy nagyon nehezen, vagy egyáltalán nem tudunk azonosítani egy-egy darabot.

Azt tapasztalhatjuk, hogy ezekre a tárgyakra sem gyűlekezeti, és legtöbb esetben sem más téren nem fordítanak kellő figyelmet, nem kezelik történelmi, kulturális vagy művészeti értékként, ezért gyakran senkinek sincs tudomása a közösségben arról, hogy léteznek ilyen emlékek.

Ha megőriztük őket, akkor rendszerint az évszázados egyházi ládában találunk rájuk a parókián, a gyűlekezeti teremben, az irodában vagy a templomban, esetleg a gondnoknál. Az újabb adományok súlya alatt, többszörösen összehajtva tengődnek textil-értékeink, a különböző klenódiумokkal együtt. Így még az sem vevődik észre, ha súlyos károsodások (rovarok, egér, nedvesség, penész, stb.) lépnek fel, amelyek visszafordíthatatlanul pusztítják értékes műtárgyainkat.

Persze, azért akad néhány kivétel. Láthatjuk, helyenként a lelkészek feltekerték értékesebbnek látszó textíliáikat és a többtől külön, féltve őrzik (Bonyha, Küküllővár, Sáromberke).

A helyzetet tovább súlyosbítja, ha tudjuk azt, hogy milyen egyszerű körülmények elegendőek ahhoz, hogy ezek a tárgyak a következő néhány évszázadban is fennmaradjanak.

Általánosan úgy fogalmazhatnánk meg, hogy olyan környezetben kell tárolnunk ezeket a tárgyakat, amilyenben mi is jól érezzük magunkat, tehát a hőmérséklet és a páratartalom annak kell megfeleljen, ami nekünk is a legegészségesebb – szobahőmérsékleten, átlagos páratartalommal rendelkező helyiségben, közvetlen napfénytől és portól védetten. Nagyon fontos, hogy állandóan szellőzzenek. (Ezért nem a legmegfelelőbb hely legértékesebb tárgyaitak számára a páncélszekrény, sem a jól lezárt nejlonzsák!!!)

Legjobb, ha egy fiókos szekrényben, kisimítva tudjuk tartani a kendőket, zászlókat. A terítők számára, méreteiknél fogva, már javasoltabb, ha egy karton vagy műanyag hengerre feltekerve tároljuk. Fontos arra figyelni, hogy a tárgyak ne érhék közvetlenül egymást, ha feltekerjük őket, a különböző rétegek se közvetlenül egymáson feküdjenek, hanem helyezzünk közéjük színezetlen tiszta pamutvásznat. Ezzel takarjuk le őket, hogy ne porosodjanak.

Ajánlott megóvni ezeket a textíliákat a mindennapi használattól, mert bármennyire is vigyázunk rájuk, elkerülhetetlen egy-egy folt vagy szakadás. Káros eredménye lehet az állandó hajtogatásnak is, mert a kigyengült rostok miatt az anyag a hajtogatás mentén kitérik. Semmilyen körülmények között ne függesszük ki az értékes darabokat, mert a súly okozta deformálódások örökre megmaradnak. Mellőzzük továbbá műtárgyaink esetében a mosást (akár a mosószeres, akár a vegyi tisztítást), a különböző vegyszerek használatát és a vasalást, mert valamennyi gyengíti az anyagokat alkotó növényi, illetve állati rostokat. Amennyiben mindenképp tisztítani szeretnénk textíliáinkat, kérjük ki a szakemberek tanácsát.

Ilyen szakembernek számít például Adela Dobrescu, a Szatmár Megyei Múzeum textil-restaurátora, aki készségesen ad tanácsot a rászorulóknak, a helyszínre is szívesen ellátogat, ha szükséges. Legutóbb a Marosvásárhely–Gecse utcai Egyházközségben járt Lakatos Péter lelkipásztor meghívására, hogy felmérje a tárgyak jelenlegi állapotát és lehetőséget kerítsen konzerválásukra, esetleges restaurálásukra.

Nem kell minden tárgy esetében restaurálásra gondolnunk. Amit elsőként szem előtt kell tartanunk, hogy ezeket a tárgyakat továbbörökítsük. Ehhez megfelelő kell legyen mind a gyűlekezet, mind a lelkipásztor hozzáállása. Fontos, hogy ki-ki érezze magáénak ezeket az emlékeket és teremtsen meg a megfelelő körülményeket, amelyek lényege az odafigyelés. Így sokat spórolunk – anyagiakban és szellemiekben egyaránt.

Azt is tudnunk és tudatosítanunk kell, hogy adomány-jellegük mellett egyházi, kulturális, társadalmi és művészeti értékek hordozói.

Szeressünk tehát és őrizzük szakszerűen ezeket a rendkívüli értékkel rendelkező műkincseinket.

Horváth Iringó  
Kolozsvár

## Református templomok műtárgyainak gondozása \*

A műemlék vagy műemlék-jellegű, valamint az újabb-kori református templomaink, egyházi ingatlanaink gondozásában természetesen nem teszünk, de nem is tehetünk különbséget a más egyházak tulajdonában levő épületek, ingatlanok között. Műemlékvédelmi szempontból ezekre az objektumokra ugyanazok az előírások, ugyanazok a szempontok érvényesek. Éppen azért, mert nincs külön „református műemlékvédelem”, nincs szükség arra, hogy a művészi értékű református templomok külső vagy belső helyreállításával, tervezésével, engedélyezési eljárásaival, a gazdasági alapok rendezésével külön foglalkozzunk.

Hasonlóképpen nem érintünk olyan restaurálási problémákat, amelyek református templomokban nem, vagy csak részben vetődhetnek fel. Gondolunk itt arra, hogy templomaink belső berendezése műemléki szempontból csak az esetleges falfestmények, festett mennyezetek, karzatok, úrasztala és szószék, illetve szószékkorona, festett vagy faragott padok tekintetében jöhet számításba. A művészi értékkel bíró ilyen jellegű alkotások az Országos Műemléki Felügyelőség védelme alá tartoznak és gondozásukra ugyancsak az előbbieken ismertetett előírások érvényesek, amelyeket minden restaurálást végeztető intézménynek figyelembe kell venni.

Templomaink külső és belső védelménél – függetlenül attól, hogy műemlék-e vagy sem – minden lelkipásztornak tudatában kell lennie, hogy az egyházi épületek és műtárgyak gondozása nemcsak egy-egy gyülekezet ügye, hanem a műemlék-templom és minden, ami ahhoz tartozik, népünk közös kincse, becses kultúrtörténeti emlék, amelynek védelméről gondoskodni lelkipásztoroknak és presbitereknek szent kötelessége.

Nem szükséges nagyon bizonygatnunk – hiszen köztudomású –, hogy államunk milyen jelentős összegeket fordít a műemlékek, köztük a református templomok restaurálására. E nemes gesztus arra kötelez bennünket, hogy a magunk módján támogassuk államunk műemlékeit, műtárgyakat mentő igyekezetét.

Ez persze nem azt jelenti, hogy lelkipásztoraink képzett muzeológusok, restaurátorok legyenek, és semmiképpen nem azt, hogy dilettantizmusukat hivatásszerűen, hivatásukat pedig dilettáns módon végezzék, de a legszükségesebb művészeti ismeretekkel rendelkezniük kell. Ezek az ismeretek megóvnak bennünket attól, hogy a tájékozatlanság hibájába esve, netán műtárgyrombolók legyünk. Sajnos, erre is sok példát sorolhatnánk fel. Ez a kézikönyv nyilván jó szolgálatot tesz majd műemlék- és műtárgyvédelmünkben.

---

\* In: *Egyházi épületek és műtárgyak gondozása*. Bp. 1971.

Az elmondottakból világosan kitűnik, hogy lelkészeinknek jó pásztor módjára kell gondoskodnia és vigyáznia templomára. Ugyanez az elv érvényes a templommal szervesen összefüggő úrasztali felszerelésekre, keresztelő készletekre, textíliákra.

Liturgiai szempontokat figyelembe véve, először az úrvacsorai kenyérosztó tálainkról és tányérainkról, majd kelyheinkről és poharainkról, bortartó kannáinkról beszélünk. Ezek legtöbb esetben a magyar ötvösművészet remekei közé tartoznak. Művészeti korok és stílusok vonulnak itt fel nem egy esetben a reformációt megelőző századokból.

A román kor és a gótika jellemző sajátosságai, jegyei megtalálhatók *úrasztali edényeinken*. A reneszánsz és a barokk stílus, a rokokó és az empire, a biedermeier és a romantikus stílus, a secesszió és a modernista művészeti irány egyaránt nyomon követhető városi és falusi templomaink „szent” edényei között. Túlnyomó többségük, különösen a 15–18. századból valók, aranyozott ezüsből készült, rendszerint mesterjegyes, jelzett darabok. Az ezüst edények mellett gyakori a rézből készült kehely vagy tányér, a kannák zöme önből, rézből, cserépből, porcelánból vagy agyagból készült.

Úrasztali edényeink kormeghatározását nagyban elősegíti a rajtuk levő felirat, bár többször előfordul, hogy az illető tárgyat készítéséhez képest jóval később adományozták templomi célra, tehát az évszám megtévesztő rajta, mert ez csak az adományozás évét jelzi. Ilyen esetben, vagy ha az edény felirat nélküli, a tárgy formája, az alkalmazott díszítőelemek, az ornamentika, esetleg az ötvösmester nevét jelző jegy igazít el a kormeghatározásban. Éppen ezért, mert úrasztali edényeink kora nem mindig egyezik meg a rajtuk levő évszámmal, vagy pedig egyáltalán nem találunk rajta feliratot, nem lesz érdektelen az egyes iparművészeti stílusok jellemző sajátosságairól röviden szólnunk.

A *román stílus* jóval a reformációt megelőző századok, a korai középkor (kb. 1000–1250) művészeti stílusa volt. Egy nagyon szép példánya a késő-románkori magyar ötvösművészetnek a dunántúli bönyrétalapi református templomban maradt fenn. A liliomokkal, zománcefejjel díszített kelyhet „Bönyő kehely” néven ismeri a szakirodalom. A román stílusban készült kelyhekre a kerek talp, rövid szár, lapított gömb alakú *nodus*, vagyis szárgomb, más néven fogógomb, félgömb alakú csésze, illetve *cuppa* csatlakozik. Dekorálásánál sokszor zománcdíszítést találunk.

Gyakrabban fordulnak elő református templomokban olyan kelyhek, melyek a *gótikus stílus* jegyeit viselik magukon. A gótika a 12. század közepe táján Franciaországban kialakult és rövidesen egész Európában elterjedt képzőművészeti stílus. A 16. század elejéig virágzott, de mind továbbélő művészet egészen a 18. századig nyomon követhető. E stílus jellemzői: a szerkezet és a forma harmonikus egysége, az égre törő tendencia az úrasztali kelyheken is megmutatkozik. A kelyhek formája tagoltabb lesz, a talp hatkaréjossá válik, a sima cuppát körülfogó kosár szélét liliomokkal, levelekkel áttört-művesen díszítik, a szárgombra *rotulusok*, bütökszerűen kiálló szögletes vagy virágmotívumokat utánzó díszek kerülnek. Gyakori a gótikus kelyheken a rotulusok végén elhelyezett betűjelzés és a színes zománcdíszítés, mely a talp hat karéjában, a kehelykosár oldalán helyezkedik el. A rekesz- és sodronyzománc azonos technikával készült. Az előbbinél kis fémszalagokat forrasztottak a díszítendő alapra, az utóbbinál pedig megso-dort ezüstszálat. A közbeeső felületet színes zománccal töltötték ki. A magyar ötvösmesterek különösen művészei voltak a zománctetésnek. A gótikus ötvösművészet legszebb darabjait a római katolikus templomok misekelyhei között találjuk meg, de a református templomok úrasztali felszerelései között – főleg Erdélyben – szintén sok szép példány található.

A *reneszánsz* a 15–16. század művészetét meghatározó, antik művészeti elemeket felhasználó stílus, bizonyos értelemben szembefordulva a gótikával, annak túlhajtásait



próbálta csökkenteni és művészetével a reális valóságot, a józan életet igyekezett ábrázolni. A formák egyszerűsödnek, az építészetben a vertikális irányt a horizontális váltja fel, az iparművészetben is egyszerűsödési folyamat megy végbe. A síkdíszítmények nagyobb jelentőséget kapnak, amit a sima testű kelyhek, talpas poharak *lambrequin* díszében szemléltethetünk. A domborított, vésett minták mértéktartó alkalmazása miatt a reneszánsz stílusban készült úrasztali poharak, kelyhek különösen kedveltek voltak a református hívek között. Ezzel magyarázható, hogy nagyon sok ilyen díszű úrasztali edény meredt fenn templomainkban.

A *barokk stílus* a 16. század végétől a 18. század közepéig tartó, virágzó képzőművészeti stílus. Bár megjelenési formája – a nagy mozgalmasság, színgazdagság, reprezentatív ünnepélyesség, a pompa, a pátoossal teli, gyakran cikornyás és dagályos csillogás – idegen volt a kálvinista lélektől, a református hívek sem vonhatták ki magukat a kor hatása alól, különösen ha tudjuk, hogy a barokk a nemzeti kultúránk fejlődését is ki-fejezésre juttatta. Az e korból származó úrasztali edényeinken megjelennek a kagylódíszek – a nevét is a kagylóról kapta ez a stílus –, levelek, tekervényes indák, maszkok között keleti gyümölcsök pompáznak. A „*hólyagos*”, „*szölyőfő*”, „*verejtékes*”, „*harangvirág*” kelyhek is ebben a korszakban készültek.

A *rokokó stílus* – 1720–1780 –, mint a barokk túlhaltott formája, úrasztali edényeink díszének szimmetrikus, játékosan kecses mintáiban mutatkozik meg. E korszakból, mert a rokokó stílus rövid ideig volt uralkodó a képzőművészetben, és e stílusra még inkább érvényes volt a kálvinista idegenkedés, eléggé kevés emléktárgy maradt fenn. Néhány szép példányát ismerjük azonban, amelyet rimaszombati mesterek készítettek.

A 18. század második felétől a 19. század közepéig a barokk és a rokokó ellenhatásaként a *klasszicizmus*, az *empire* stílust is magában foglaló művészeti irány terjed el az európai kontinensen. Az antik elemek alkalmazásával nyugodt, monumentális hatású, ünnepélyes homlokzatú épületeket alkottak a kor építészei. Az iparművészetben ez a tendencia az egyszerű vonalak alkalmazásában, a mértani alakzatok előretörésében, az egyiptomi, a görög-római mintakincs felelevenítésében nyilvánul meg. A díszítmény mindig alá van vetve a formának, a forma pedig mindig antikizáló, nemes egyszerűségre törekszik. Az empire stílust a múlt század közepétől a *biedermeier stílus* váltja fel. Fő jellemvonásai: a befelé forduló otthonosság, az érzelgősség, a takarékoságból folyó egyszerűség. Ez érződik az e korszakból való ötvösmunkákon is.

A *biedermeier*, vagy más néven a táblabíróvilág egyszerű stílusa után a képzőművészetben a „felújítások” kora – 1860–1900 – következik. A *romanticizmus*, a *historizmus*, *neoreneszánsz*, *neogótika*, *neoromán stílus* egymást áthatva, egymás mellett haladva hozta létre a kétes értékű alkotásait. Kivételt képez a 20. század elején a historizmus ellenhatásaként kialakult művészi irány, a *szeccesszió*, mely a képzőművészet minden ágában, így az ötvösművészetben is szép eredményeket ért el. A szeccesszió ornamentikáját a természeti formákból merítette. Fő motívumai: vízi növények, állatok és bogarak, hullámvonalak különböző alkalmazása.

Bármilyen korszakból és bármilyen értékesek vagy kevésbé értékesek legyenek is az úrasztali tálaink, tányérjaink, kelyheink és poharaink, a védelmükön kívül a *karbantartásukról*, a *tisztításukról* is gondoskodnunk kell. Ez még fontosabb feladata a lelkipásztoroknak, mint a képzőművészeti korok ismerete. Mert hiába soroljuk fel az egyes stílusok jellemző sajátosságait, ha gondatlanságunk miatt az úrasztali edények esetleg elpusztulnak, jobb esetben elrozsdásodnak, kilyukadnak. Az állandó használat, de még ha használaton kívül vannak is, szükségessé teszi ezeknek az edényeknek a tisztítását. A tisztítás többnyire abból áll, hogy a lelkész felesége, a harangozóné, esetleg az egyházi használat után kiöblíti, majd szárazra törli a kelyheket, kannákat, keresztelő készletet.

Sokéves használat után, az ilyen egyszerű tisztítás mellett, különösen az ezüstedények megfeketednek. Ezt a folyamatot elősegíti a szénnel fűtött szobák vagy irodák levegője. A megfeketedett, a domborítások, cirádák, vésetek mentén elpíszkolódott edényeket tisztítanunk kell.

Az első tanács, amit ebben a vonatkozásban a lelkipásztoroknak adhatunk: kerüljünk minden olyan mechanikus módszert az edények tisztításánál, ami az edények állagát a legkisebb mértékben is veszélyezteti. Gondolunk itt elsősorban a csiszolópapír (smirgli), VIM, Sidel használatára. Ne helyezzük egy szintre az úrasztali edényeinket a szobaajtó rézkilincsel, esetleg a konyhai vaskanállal, melyeknek tisztításánál az előbb említett tisztítószeres és anyagok fontos szerepet játszanak. Ez a durva tisztítási mód előbb az edény elvékonyulásához, majd kilyukadásához vezet.

Ezért találunk néha a parókiák egyházládaiban papírvékonyaságú poharat, amelyről eltűnt az aranyozás, a védett dísz, a felirat, mert évtizedeken, sőt évszázadokon keresztül súrolták, dörzsölték őket.

A megfeketedett *ezüst úrasztali edények* legegyszerűbb tisztítási módja az, ha az edényt vízzel hígított szalmiákszeszbe mártott vattával vagy puha ruhadarabbal lemosuk, illetve ledörzsöljük. Másik ugyancsak egyszerű tisztítási mód, amikor az edényeket közönséges háztartási vagy gyógyszerári szódadikarbónába mártott nedves ruhával dörzsöljük le. Mindkét eljárás, még ha a szalmiákszeszt a szódadikarbónával keverjük is, teljesen ártalmatlan az edényre és a hozzávaló szerek bárhol beszerezhetők. A domborítással, véssel díszített úrasztali edények tisztításához használjunk kissé kopott fogkefét, körömkefét, amivel a mélyedésekből is eltávolíthatjuk a lerakódott szennyeződést. Tisztítás után az edényeket bő vízben mossuk le. A víz maradéktalanul lemossa a szódadikarbóna fehér porát, a szalmiákszeszt, az edények a vésetek, cirádák mentén nem maradnak fehéren, mint a Sidollal fényesített tárgyaknál ezt gyakran láthatjuk. Öblítés után az edényeket puha ruhával szárazra töröljük. Az ilyen módszerek alkalmazása után az edények visszanyerik eredeti – nem túlságosan fénylő – szép színüket.

Az *aranyozott ezüstből, finom nikkelből* készült edények közönséges hőmérsékleten, levegőn nem szenvednek változást, vagyis nincs rajtuk szürkésfekete oxidréteg. Ha azonban szükségesnek látjuk, tisztításukhoz ugyancsak a szódadikarbóna porát és a szalmiákszesz vizes oldatát használjuk. Az *alpakkából* készült edények szennyeződését szintén ezekkel az egyszerű házi szerekkel távolíthatjuk el.

*Rézedényeket* ma már ritkán használnak templomainkban. Ha mégis lennének tisztításra szoruló vörös-, vagy sárgarézből készült úrasztali felszereléseink, a szalmiákszesz és a szódadikarbóna ezekhez is megfelelő tisztítószer.

*Üvegből, cserépből, porcelánból* készült úrasztali edényeink tisztításához annyiféle mosószer kapható háztartási boltjainkban, hogy ezekről külön beszélünk nem szükséges. Ugyanez vonatkozik az úrvacsorai bortartó zománcedényeinkre.

Magyarországi református egyházunk *ónedényekben* különösen gazdag. Az ónművesség a 13. században felfedezett európai öntelepek tévén lendült fel, a 16–17. században élte fénykorát, majd a porcelán és keménycserép térhódításával a 19. század elején lehanyatlott. Az ónból öntés útján állították elő a különböző használati edényeket, melyek a drága nemesfém tárgyakat helyettesítették a háztartásokban és a református templomokban. A háztartási edények túlnyomó többsége az idők folyamán elpusztult. Az ón könnyedén olvad, deformálódik. Az úrasztali edényeket aránylag keveset használták, nem voltak kitéve magas hőhatásnak. Templomaink felszerelések között, városi és falusi gyülekezetben egyaránt, nagyon sok ónedény található: kenyérosztó tálak és tányérok, kannák és kupák, kelyhek és poharak, keresztelő készletek. A tálak és tányérok rendszerint kerek, lapos testtel készültek, néha nyolcszögletű a tál formája, esetleg a

széle barokkosan tagolt. Díszítés vagy felirat aránylag ritkán fordul elő rajtuk. Kivételt képeznek az apostolok képeivel díszített, 17. századból való, domborművesen öntött tányérok, amelyekből többet említenek a cégi egyházlátogatási jegyzőkönyvek leltárai.

A 16–17. századból származó, néha egészen nagyméretű bortartó és töltögető kannák sima, karcsú testtel készültek, a szájrőmerük kerek, fedelüket tagolt gomb, fedélbíl-lentőjüket domborműves, fülüket ugyancsak domború ékítmény, esetleg címerpajzs dí-szíti. Az edény oldala vésett technikával dekorált: virágmotívumok, figurális ábrázolás – férfi vagy nő alakja –, madáralakok, feliratok találhatók rajtuk. Néha a kanna angyal-, oroszlánfejes, vagy gömb alakú lábakon áll. Ezek különösen értékesek. A 18. századból való kannákon már kevesebb a dísz, szájrőmerükön kiöntő is van, ezért néhány helyen „varjúorrú kannának” nevezték őket. Gyakori ebben a korban a hatszögletű, palack ala-kú, felül csavaros kupakkal és füllel ellátott kisebb vagy nagyobb méretű kanna. A na-gyobb méretűben az úrvacsorai bort tartották, a kisebbben a betegek úrvacsoráztatásához szállították a bort. A kelyhek sima vonalúak, száruk tagolt, vésett díszítést vagy feliratot néha találunk rajtuk. A keresztelő kancsókhoz nagy méretű tálak tartoznak. A kancsók a célnak megfelelően mindig kiöntő csücsökkel vagy csővel vannak ellátva. Több ónedé-nyünk világi használatból került az úrasztali felszerelések közé. Erre utalnak a feliratok, ábrázolások, amelyek egyértelműen ilyen eredetet bizonyítanak.

Ónedényeink az ötvösművekhez hasonlóan műtárgyaknak számítanak, tehát védel-műkről gondoskodnunk kell. Bár az ón eléggé időtálló anyag, azonban ennek a fémnek is megvan a maga ellensége. Népszerűen ónpestisnek nevezzük az ón betegségét.

Az *ónpestis* foltokban jelentkezik az edény testén, majd „kivirágzik”, azaz ami eddig folt volt, később felválík és lehullik. Elősegíti az ónpestis terjedését, ha óntárgyainkat olyan helyen tartjuk, ahol a hőmérséklet 18 °C fok alá süllyed, vagy ha bükkfából ké-szült szekrényben, ládában tartjuk. Legfontosabb követelmény tehát az óntárgyak vé-delménél, hogy az előbb felsorolt, betegséget előidéző és azt elősegítő okokat megszüñ-tessük. Lakott szoba hőmérsékletén tartsuk ónedényeinket, óvjuk a csersavtól.

Ha mégis megtámadta az edényt az ón „rozsdája”, az ónoxid, áztassuk be a megtá-madott felületet vízzel, keféljük le alkoholba mártott puha kefével, ecsettel, és kenjük be a megtámadott felületet benzinben oldott tiszta paraffinnal. Hogyan készítsünk ilyen oldatot? Tiszta parafint táblákban kaphatunk a háztartási boltban, ezzel a kis darabokra tört paraffinnal megtöltünk egy kisebb, lezárható edénykét. Az összetört parafinba seb-benzint öntünk, amikor a parafin feloldódott, ecsettel, esetleg vattával bekenjük olda-tunkkal a már vízzel és alkohollal, ecsettel, kefével megtisztított ónedényt. Ha az oldat megszáradt az edény testén, kifényesítjük puha ruhával. Eljárásunk lényege az, hogy ónedényünket legfőbb ellenségétől, a levegőtől megóvjuk. Ezért ez az eljárás megelőzé-sül is szolgálhat. Minden úrasztali ónedényt megóvhatunk vele, mielőtt megtámadná a betegség.

Ha az ónpestis annyira előrehaladt, hogy az edény már kilyukadt, vagyis az oxidáció folytán a fém teljesen szétmállott, helyesebb az orvoslással szakemberhez fordulni, de mindenképpen az ilyen állapotban levő edényt el kell különíteni a többi ónedénytől, hogy az egészséges tárgyakat a fertőzés veszélyétől megóvjuk.

Ónedényeink gondozásánál semmiképpen ne használjunk padlóviaszt vagy cipő-pasztát, mert bár ezek tartalmazznak ugyan parafint, de nem vegytisztán, és a mellékter-mékeik inkább ártanak az ónedénynek, minthogy megóvnák őket.

Említettük, hogy az ón könnyen olvadó fém, ezért állagukra a magas hőfok is veszé-lyes. Több óntárgy pusztult el azáltal, hogy használat után kiöblítve a kannát, forró tűz-helyre helyezték száradás végett. Az ilyen kannák, tányérok elolvadtak, restaurálásukra

már nincs lehetőség. Régebben újraöntötték őket, ma azonban önöntéssel tudásunk szerint nálunk senki nem foglalkozik.

A református úrvacsoraszertartás elmaradhatatlan tartozékai az *úrasztali terítők és abroszok*. A reformációtól kezdve használták elődeink ezeket a textíliákat, mégpedig római katolikus példa nyomán, ahol a misekehely szintén le van terítve „velum”-mal, a kehelytakaróval. Református templomi használatra természetesen nagyobb méretű abroszokra, terítőkre volt szükség, mert egyrészt magát az úrasztalát, másrészt az erre helyezett bortartó kannákat, kelyheket, az úrvacsorai kenyeret tartó tálat és kenyérszító tányért is le kellett takarni.

Úrasztali terítőink és abroszaink a magyar hímzés legszebb példái. Művészi értékük szinte felbecsülhetetlen. A 16–17. századból való terítőink anyaga vászon és batiszt, páttyolat volt. Színes selyemmel hímezték őket. Díszítésükre hatással volt az olasz reneszánsz művészet. Ennek nyomai hosszú időn keresztül megtalálhatók templomi textíliáinkon. De nem múltak el nyomtalanul úrasztali terítőink hímzésében a nemzetközi stílusáramlatok hatásai sem. A barokk és a rokokó jellegzetes művészeti formái egyaránt felfedezhetők a 17–18. századbeli hímzéseinken. Az európai stílusáramlat mellett ezek a hímzések átmentették mustrakincsüket a nép számára is. Az úrasztali terítők hímzéseit, motívumait elnagyolt formában, provinciális megfogalmazásban hímezték, másolták a parasztasszonyok, lányok, a durva vászonanyagra. Ezek az úri és népi hímzések határára álló és azok között átmenetet képező hímzések megőrizték a hímzőművészet nemzeti hagyományait a népművészet számára.

A 18. században háttérbe szorul a színes selyemhímzés, hogy helyet adjon a csillogó fémszálas, arany, ezüst hímzésnek. Ugyanebben a században terjed el a selyemterítők használata. Ezek rendszerint hímzés nélküliek, a mintásan szőtt selyem terítőkön feliratot, az egyszínű kék, ekrű, bordó színű terítőkön azonban hímzést is találunk fémszálas, skófiúmos kivitelben.

Úrasztali terítőink díszítésénél az évszázadok alatt szinte egységesnek mondható forma alakult ki. A terítők négy sarka van a leggazdagabban hímezve. Átlósan elhelyezett virágtő, ívelő virágbokrok, csigába kunkorodó inda a leggyakrabban alkalmazott díszítmény. Nagyobb terítők oldalainak közepén a sarok díszítménye ismétlődik, vagy annak kisebb, leegyszerűsített változata helyezkedik el. Némelyiknek a közepére rozetta, nagyobb virágdísz, koszorúban elhelyezett felirat kerül. Általában azonban a feliratok, amelyek tájékoztatnak az adományozó nevééről, évéről, az eklézsia nevééről, a terítők szélén helyezkednek el. Néha hosszú bibliai idézet, versbe szedett szöveg olvasható a terítőkön.

Külön színfoltot jelentenek úrasztali terítőink között a száda anyagra, selyemfonállal hímzett török terítők. A magyar textilművesség történeti fejlődésében fontos szerepe van a 150 éves török uralomnak. A magyarság különös érdeklődéssel fordult a keleti díszítőművészet felé. Református egyháztagok előtt nem volt méltatlan dolog a törökök által mindennapi használatra készített terítőket, abroszokat az úrasztalára tenni. Szépnek és becsesnek tartották, gyönyörködtek bennük, hiszen az egyes darabok sokszínű selyem hímzése, a szegfű, a tulipán, a gránátalma Kelet pompáját, gazdagságát juttatta a szemlélő eszébe.

A törökök terítőinek mustrakincse tovább él jóval a hódoltság után is úrasztali terítőinken. Mert a gyülekezeteink asszonyai és lányai nemcsak csodálták a török hímzések varázsos világát, hanem utánózták is. Megtanulták a különleges öltéstechnikát, átvették a díszítőelemeket és ezeket más elrendezésben, a színek és a formák más alkalmazásával a későbbi évek folyamán egyre több, sajátosan magyar díszítőművészettel látták el.

A szabadabb vonalvezetésben, az arányosságban, a minták megformálásában, a hímzőanyag kiválasztásában egyéni ötletek, szépség és dús fantázia mutatkozik meg.

A régi magyar *csipkemukák* közül szintén sok szép példány maradt fenn református templomainkban. A rece-, és verscsipkék, hálókötéses terítők nagy része szintén művészi értéket képvisel. Elsősorban azok, amelyek a 17–18. századból valók. Kormeghatározásuk nagy szakértelmet igényel. Megkönnyíti azonban a feladatot az a tény, hogy a régebbi darabok erős cérnaszálból készültek, kötésük bonyolultabb, néha a receptátlákból van összeállítva a terítő, vagyis az egyik négyszögletes mező csipke, a másik sima, esetleg hímzett vászon, vagy batiszt anyagból van. A gépi kötéssel készült terítők cérnája vékony, a minták egyszerűek, az anyaguk nem tartós, éppen ezért művészi értékük nincs.

A 19. század második felétől úrasztali terítőink díszítésében határozott stílushanyatlás mutatkozik. Ekkor terjednek el a nehéz, bársonyból, posztóból készült úrasztala- és szószéktakarók, amelyeken búzakalász és szőlőfürtös mintákat látunk sárga, esetleg arany-ezüst színnel hímézve. Olcsó, óriási rojtokkal ellátott fekete, bordó, sötétkék szelyemkendők kerülnek az úrasztalára, melyek a napfény hatására hamarosan szétmálnak a hajtások mentén. Sok helyen ugyancsak olcsó viaszosvászonnal takarják le az úrasztalát. A modern embernek nincs ideje aprólékos munkát végezni a terítőkön, ezt elvégzi a gépi hímzés, a festett anyag. Lelkipásztoraink, gyülekezeti tagjaink elfelejtkeztek arról, hogy ősünk csak a szépet, izlésest engedték be a templomba. A századfordulón és a század elején ezt a művészt sok templomban olcsó talmi, bazári áru váltotta fel.

Régi úrasztali terítőink, az egyéb úrasztali felszereléseinkhez hasonlóan, gondozást igényelnek. Évszázadok óta gyülekezeteink asszonyainak, a lelkészfeleségeknek egyik kedves kötelessége volt az úrasztali terítők gondozása. Gondozás alatt nemcsak a tisztántartását értjük, hanem a megfelelő körülmények között való tárolását és az esetleges megrongálódott terítők javítását, foltozását is. Hogy hogyan mostak asszonyaink kétháromszáz évvel ezelőtt, nehéz lenne pontosan megmondani. Tudva azonban azt, hogy a 17–18. században a városi és falusi udvarházakban sok hasonló kézimunka volt: lepedővégek, párnacsúpok, törülközők, asztalterítők, női- és férfi fehérneműk, hímzett ruhák, akkor biztosak lehetünk afelől, hogy a korabeli asszonyok előtt nem volt ismeretlen az úrasztali terítők okos tisztítási módja. Abban az időben valószínűleg csak igen egyszerű eszközökkel mostak: otthon főzött szappannal és hamulúggal. Ha ők ilyen primitív körülmények között tudták vállalni a terítők tisztántartásának gondját, miért ne vállalhatnák a mi korunk asszonyai ezt az egyszerű, de mégis felelősségteljes munkát, amikor ma a mosószer és szappanok egész sorát használhatják.

Az úrasztali terítők mosásánál kiválasztjuk az általunk legjobban ismert batiszt és vászon anyagok mosására is alkalmas mosószert. A mosószer dobozán vagy tubusán levő használati utasítás szerint oldjuk fel a mosószert a terítő nagyságának megfelelően több, vagy kevesebb vízben. Mondanunk sem kell, hogy ezeket a terítőket gépben mosni tilos! A hímzés egyik sarkát mártsuk be a mosószer oldatába, majd kivéve, száraz törülköző közé szorítva győződjünk meg, nem engedett-e a hímzés a színéből. Ha nem, úgy vízbe helyezzük a terítőt, melynek minden részét finoman, két kezünk között nyomkodva mossuk. Nem dörzsöljük, csak nyomkodjuk. Ha nagyon piszkos lesz a víz, úgy az első levet leöntve, újabb oldatot készítünk, és az eljárást megismételjük. Az így kimosott terítőt először meleg vízben, majd legalább kétszer langyos vízben öblítjük. Ne csavarjuk, csak a vizet kissé nyomkodjuk ki belőle, aztán száraz törülközőbe csavarjuk és legalább egy óra hosszat szikkadni hagyjuk. A Hypo használatát még a szintelen részekenél is kerüljük. Inkább maradjon a terítőn borfolt, egyéb elszíneződés, minthogy az erős szer szétmarja. A terítőt félig nedves állapotban vasaljuk, a hímzett részeket vé-

kony batiszt anyagon, fehér zsebkendőn keresztül, a hímzetlen részt vasalhatjuk védőanyag nélkül. Vasalás közben vigyázzunk arra, hogy a terítő visszakapja vagy megőrizze eredeti formáját, ne nyújsuk. A fonákról vasaljuk, hogy vasalás közben és után a minták szebben kidomborodjanak a terítő színén. Ezután legalább 24 órán át vízszintes helyzetben kiterítve állni hagyjuk, időt engedve a teljes kiszáradásra.

A terítők tárolására lehetőleg nagyméretű fiókot vagy szekrényt használjunk, amelyekben a terítőt száradás után, ha szükséges, kevés helyen összehajtva helyezzük el. Ott, ahol a hímzett részek egymás fölé kerülnének, ajánlatos őket selyempapírral elválasztani egymástól. Ez a módszer azt is megakadályozza, hogy a fémszálak nem akadnak össze és nem rongálódnak a terítő hímzett része. Másik elhelyezési mód, amikor a kitisztított, kivasalt terítőt a méretnek megfelelő rúdra, selyempapír közé helyezve csavarjuk föl. A rudat vízszintes helyzetben tesszük a szekrénybe. A szekrény vagy láda, amiben a terítőt tároljuk, kifejezetten száraz helyen legyen.

Ne tegyük ki terítőinket a dohosodás, penészedés veszélyének. Ezért ajánlatos időnként, különösen azokat a terítőket, amelyeket nem, vagy csak ritkán használnak – úrvacsoraosztáskor – megszellőztetni, egy-két órára a napra kitenni. Természetesen ez a tisztítási mód nem alkalmazható a selyemből készült úrasztali terítőkre. Ezeknek tisztítását szakemberre kell bízni, mint ahogy nem ajánlatos a nagyon rongyos batiszt-, vászonanyagból készült terítőket sem házilag mosni. Ezt a munkát szívesen elvégzik az egyházkerületi múzeumok.

A gyapjúval hímzett úrasztali terítők mosásánál olyan mosószereket használunk, amelyek a gyapjú anyagát nem támadják meg. Száradás, vasalás után ajánlatos molyirtó szert helyezni a terítő hímzett felületére, és szintén nagyon ajánlatos a sűrű szellőztetés, átforgatás, hogy a molyrágást megakadályozzuk. Ha ennyit megteszünk úrasztali terítőinkkel, eleget tettünk e becses műtárgyak iránti kötelességünknek.

Reméljük, hogy az Országos Református Gyűjteményi Tanács belátható időn belül felállíthat egy megfelelő szakemberekkel ellátott központi restauráló műhelyt, ahol az ötvöstárgyakat, ón- és cserépedényeket javíthatják, úrasztali terítőink tisztítását, restaurálását megoldhatják, minden ilyen vonatkozású kérdésben, felmerült problémában útbaigazítást adhatnak a műemlékvédő lelkipásztoroknak. De addig is, amíg ez a központi restauráló műhely létrejöhét, az Országos Református Gyűjteményi Tanács, az egyházkerületi múzeumok azon fáradoznak, hogy ebben a munkában, nemes igyekezetben segítségére legyenek a gyülekezeteknek. Elsősorban azzal, hogy felhívják a figyelmet az egyházkerületi múzeumok célkitűzésére, amennyiben azzal is igyekeznek a lelkipásztorok gondját csökkenteni, hogy a műemléknek számító úrasztali felszerelések karbantartásának, restaurálásának feladatát a múzeumra bízzák. A biztonságos elhelyezés, tisztántartás, és nem utolsósorban a kiállítás lehetősége nyílik meg azok előtt a gyülekezetek előtt, akik a használaton kívüli úrasztali felszereléseiket letétbe helyezik ezekben a múzeumokban. Sok egyházközség, főleg Tiszáninneni Egyházkerületben, élt ezzel a lehetőséggel. Sárospatakon már eddig is több úrasztali terítőt, kelyhet restauráltattunk, állandó egyházművészeti kiállításon mutatjuk be gyűjteményünk legszebb darabjait.

Kézikönyvünk nem is a múzeumokban őrzött műtárgyak védelméről beszél, hanem azokról, amelyek kinn vannak a gyülekezetekben. Az Országos Református Gyűjteményi Tanács, az egyházkerületi múzeumok mindig tiszteletben tartották a gyülekezetek tulajdonjogát az egyes, műkincseknek számító úrasztali felszerelésekre vonatkozóan. Teljes megértéssel fogadják, ha valamelyik egyházközség lelkipásztora, presbitériuma ragaszkodik azokhoz az úrasztali tárgyakhoz, amelyeket esetleg több száz esztendeje használnak a gyülekezetben. Ez a ragaszkodás azonban önmagában kevés, esetleg hamisan értelmezett. Gondolunk itt arra, hogy mennyi művészeti érték ment tönkre egyhá-

zunkban azért, mert ragaszkodtak ugyan a régi úrasztali kelyhekhez, terítőkhöz, de gondozásukra már nem fordítottak figyelmet. Rozsda marta, egér rágta, moly ette, penész foltozta a felszereléseket.

Szeretnénk a felelősség érzését elmélyíteni a lelkipásztorokban, presbíterekben az úrasztali felszerelések iránt, mert ősöktől reánk maradt közös kincsről van szó.

A felelősségérzeten túl esztétikai önnevelésünk is fontos tényező a műemlékvédelemben. Szeretni a szépet, a tisztát, az ízléssel nem csupán tanulás kérdése, de annyit minden lelkipásztor megtehet és meg is kell tennie, hogy az úrasztali felszereléseket rendben tartja, tudatában van azok értékének. Az a környezet pedig, ahol ezeket a felszereléseket használják, szintén méltó kell legyen ezekhez a tárgyakhoz, illetve elsősorban a velük kiszolgáltató sákramentumokhoz. A poros, pókhálós templom, művirág az úrasztalán, elnyűtt és piszkos terítők a szószéken, Mózes-széken, semmiképpen nem nevezhető „kálvinista puritánságnak”, hanem egyszerűen hanyagságnak, rendetlenségnek.

A tiszta templom, a rendben tartott úrasztali felszerelések bizonyítékai a lelkipásztor tiszta és rendes életének. Ezekre is vonatkozik az apostol intése: „a gyülekezetben mindenek ékesen és szép rendben legyenek”

**Takács Béla**

A lapot alapította: D. dr. Csiha Kálmán és Nagy László

Főszerkesztő: Jenei Tamás

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Az Erdélyi Református Egyházkerület Igazgatótanácsa

40079 Cluj/Kolozsvár, str. I. C. Brătianu/Király u. 51.

Tel: 0264-592453; Fax: 0264-595104; Email: [belmisszio@reformatus.ro](mailto:belmisszio@reformatus.ro)

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza

Készült a Református Egyház Misztótfalusi Kis Miklós

Sajtóközpontjának nyomdájában

Felelős vezető: Tonk István

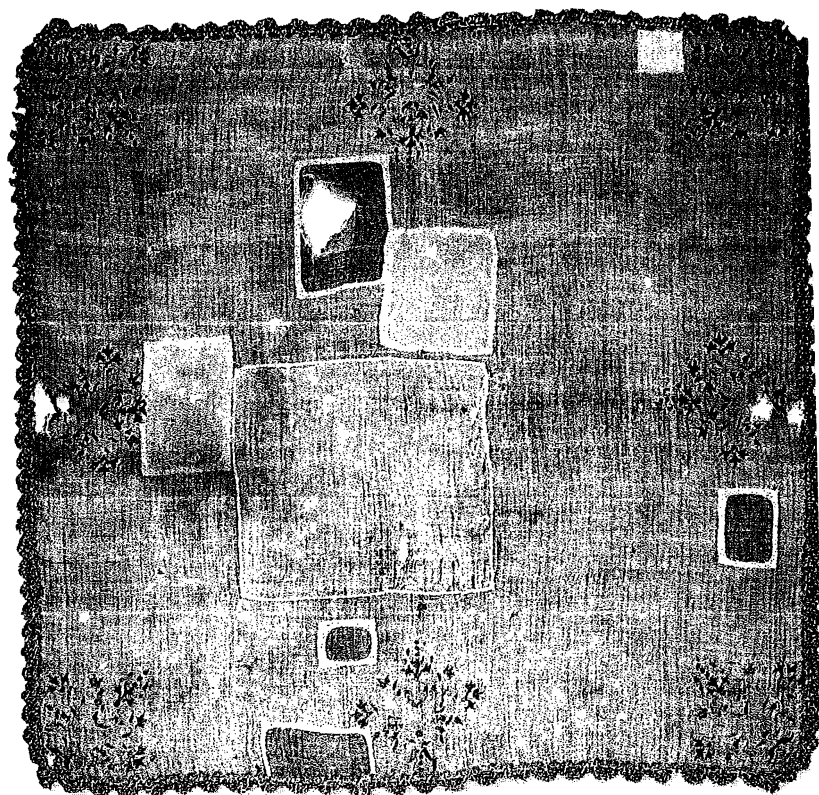
Műszaki szerkesztő: Bálint Lajos

Olvasószerkesztő: Salamon Emese

Számítógépes szedés, tördelés: Nagy Andrea

ISSN 0254-4458





A Küküllővári Református Egyházközség  
egyik úrasztali kendője restaurálás előtt